

Sorin POP, Marius NISTORESCU, Tiberiu CHIRICHEȘ

MANAGEMENTUL RESURSELOR NATURALE ȘI PLANIFICAREA STRATEGICĂ APE – PĂDURI

ISBN 978-606-8484-65-5

Editor: PROPARK Fundația pentru Arie Protejate, Brașov, 2017

Publicație apărută în cadrul proiectului “Natura 2000 și Dezvoltarea Rurală în România”, proiect co-finanțat printr-un grant din partea Elveției prin intermediul contribuției elvețiene pentru Uniunea Europeană extinsă.

Această publicație nu reprezintă neapărat poziția oficială a guvernului Elveției. Responsabilitatea pentru conținutul materialului aparține organizației Propark - Fundația pentru Arie Protejate.

Editura Green Steps, Brașov, 2017, www.green-steps.com

PROGRAMUL DE COOPERARE ELVETIANO-ROMÂN
SWISS-ROMANIAN COOPERATION PROGRAMME

Proiect: “Natura 2000 și Dezvoltarea Rurală în România”

MANAGEMENTUL RESURSELOR NATURALE SI PLANIFICAREA STRATEGICA APE – PĂDURI

CUPRINS

PARTEA I

MANAGEMENTUL RESURSELOR NATURALE ȘI PLANIFICAREA STRATEGICĂ APE – PĂDURI..... 4

Capitolul 1. Concepte de Dezvoltare.....	5
1.1. Dezvoltarea Durabilă	5
1.2. Dezvoltare Rurală	6
1.3. Rețeaua Europeană "Natura 2000"	7
1.4. Convergența modelelor de dezvoltare	8
Capitolul 2. Definirea și utilitatea planificării strategice	9
2.1. Planificarea strategică – cadrul general	9
2.2. Nevoia de planificare strategică	9
2.3. Cadrul național de planificare	10
2.4. Tipuri de procese de planificare strategică	11
2.5. Factori interesați.....	11
Capitolul 3. Etapele planificării strategice, termeni de referință în planificarea strategică.....	13
3.1. Etapa 0 – Organizarea (pre-planificarea)	13
3.2. Evenimentul 01 – Lansarea publică a procesului de planificare.....	13
3.3. Etapa 1 – Analiza situației existente	13
3.4. Etapa 2 – Elaborarea strategiei.....	15
3.5. Etapa 3 – Elaborarea planului de acțiuni	16
3.6. Etapa 4 – Pregătirea implementării	16
3.7. Evenimentul 02 - Asumarea publică a documentelor de planificare.....	17
Capitolul 4. De la strategii la politici de dezvoltare	17

PARTEA A II-A

MANAGEMENTUL RESURSELOR NATURALE DIN FONDUL FORESTIER ÎN CONTEXTUL

DEZVOLTĂRII DURABILE 19

1. Aspecte generale.....	20
2. Planificarea strategică în contextul responsabilității managementului forestier față de ariile protejate	20
3. PARTICIPAREA – instrument de lucru în planificarea strategică	33

PARTEA A III-A

MANAGEMENTUL DURABIL AL APELOR 37

Capitolul 1. Importanța resurselor de apă	38
Capitolul 2. Elemente de planificare strategică în managementul resurselor de apă	45
Bibliografie.....	50

PARTEA I
MANAGEMENTUL RESURSELOR NATURALE
SI PLANIFICAREA STRATEGICA APE –
PĂDURI

CAPITOLUL 1. CONCEPTE DE DEZVOLTARE

1.1. Dezvoltarea Durabilă

“Dezvoltarea durabila este cea care urmareste nevoile prezentului, fara a compromite posibilitatea generatiilor viitoare de a-si satisface nevoile lor”. (Raportul Brundtland, WCED, 1987)

Conceptul de Dezvoltare Durabilă a devenit mai cunoscut după Conferința privind Mediul și Dezvoltarea, organizată de Națiunile Unite la Rio de Janeiro în vara anului 1992 (Summit-ul Pământului).

Raportul Brundtland definește “pilonii” de bază ai dezvoltării durabile:

(1) Economia – definită prin eficiență, creștere continuă, stabilitate;

(2) Social – definit prin nivel de trai, echitate, dialog social și delegarea responsabilităților. Din acest pilon social s-a desprins în ultimii ani un al patrulea pilon,

(2.1.) Identitatea culturală – totalitatea valorilor materiale și spirituale create de omenire (dimensiunea educațională pentru dezvoltare durabilă) și

(2.2.) Buna Guvernare - cadrul instituțional pentru susținerea, promovarea și aplicarea principiilor dezvoltării

durabile (dimensiunea instituțională); și

(3) Mediu – definit prin conservarea și protejarea resurselor naturale, biodiversitate, evitarea poluării.

Principiile care generează perspectiva durabilă a dezvoltării sunt:

- Abordarea integrată a celor 3 (+2) piloni ai dezvoltării durabile conform celebrei schițe
- Abordarea sistemică: “Gândește global, acționează local”;
- Abordarea vizionară, pe termen lung a planificării și acțiunii

- eradicarea (combaterea) sărăciei prin stimularea și sporirea ocupării forței de muncă,
- promovând egalitatea de șanse pentru toți locuitorii rurali,
- sporirea calității vieții și a bunăstării generale, prin conservarea, protejarea și ameliorarea calității mediului și peisajului rural.

Modelul rural european evidențiază simultan trei funcții importante ale agriculturii:

- Funcția **economică** se referă la rolul tradițional al agriculturii de producere de alimente pentru consumatori și materii prime pentru industrie, contribuind la creșterea economică, crearea de locuri de muncă și îmbunătățirea balanței comerciale;
- Funcția **de amenajare** a teritoriului (rural - peisagistică) este fondată pe diversificare, agricultura fiind completată de alte activități industriale, service, comerciale sau turistice;
- Funcția **de mediu** (ecologică) se referă la rolul de conservare a spațiului natural, apărarea biodiversității și de protecție a peisajului pe care îl are agricultura durabilă, care promovează practici agricole prietenoase cu mediul.

Principiile dezvoltării rurale durabile la Conferința Internațională de la Cork pentru Agenda EU 2000 au stat la baza Politicii Agricole Comune Europene (PAC), principalele obiective finanțate de UE, conform politicii agricole și de dezvoltare rurală (implicit prin Planul Național de Dezvoltare Rurală), pentru perioada 2007 - 2013 sunt:

1.2. Dezvoltare Rurală

„disciplina, esențialmente socio-economică, al cărei obiectiv îl constituie menținerea societăților rurale printr-o diversificare ocupațională care să permită îmbunătățirea calității vieții și să evite exodul rural. Totodată, urmărește utilizarea resurselor naturale cu posibilități de a fi folosite în alte sectoare economice” (Declarația Conferinței Europene pentru Dezvoltare Rurală, Cork, 1996)

Conferința Europeană pentru Dezvoltare Rurală, organizată la Cork (Irlanda) în 1996, a pus bazele conceptualizării și promovării aplicării practice a dezvoltării rurale în țările UE, precum și în celelalte țări participante. Conforme declarației finale, dezvoltarea rurală durabilă este definită prin:

- stabilizarea populației în spațiul rural, prin eliminarea sau diminuarea exodului rural,

1) investițiile în fermele agricole, care vizează, cu precădere, ameliorarea calitativă a producției, reducerea costurilor (având în vedere inclusiv diminuarea consumurilor materiale, în primul rând de îngrășăminte chimice, pesticide etc.), **protejarea mediului și ameliorarea peisajului (agrosilvic)**, asigurarea bunului tratament și a bunăstării animalelor, încurajarea pluriactivității (*descurajarea intensificării producției și susținerea tehnologiilor mai prietenoase cu mediul, peisajul și animalele de producție*);

2) cheltuieli pentru resursele umane cu trei componente: susținerea fermierilor tineri, încurajarea pensionării anticipate și stimularea formării profesionale (*stimularea prin măsuri financiare concrete, întinerirea fermierilor prin schimbul de generații*).

3) finanțarea fermierilor din zonele defavorizate și cu restricții de mediu constă în plăți compensatorii pentru un management al fermei adecvat programului de protecție a mediului

înconjurător (în cadrul acestei măsuri intră și compensarea pierderilor de recoltă sau a cheltuielilor suplimentare generate de programul Natura 2000);

4) finanțarea măsurilor de agromediu constă în plățile efectuate către fermierii care se angajează în acorduri de mediu pentru protejarea mediului agricol, respectarea tehnologiilor prietenoase cu mediul, conform standardelor cuprinse în acquis-ul comunitar;

5) finanțarea investițiilor în procesarea și marketingul produselor agricole (fiind eligibili agenții economici din spațiul rural, cu statut de fermier sau procesatori agroalimentari, care sporesc calitatea produselor, acordă atenție protecției mediului și au ca obiectiv desfacerea produselor pe noi piețe);

6) finanțarea măsurilor forestiere concretizate în înființarea de noi suprafețe împădurite, investiții pentru procesarea lemnului, sporirea valorii materiei prime lemnoase ș.a.;

7) finanțarea măsurilor de dezvoltare a unor zone rurale cum sunt: comasarea, reparcelarea și reorganizarea terenului agricol al fermelor.

Politica de dezvoltare rurală pentru perioada 2014-2020 se axează pe trei **obiective strategice pe termen lung**, care se aliniază Strategiei Europa 2020 și obiectivelor PAC. Astfel,

aceasta își propune:

- să stimuleze competitivitatea agriculturii;
- să garanteze o gestionare durabilă a resurselor naturale și combaterea schimbărilor climatice precum; și
- să favorizeze dezvoltarea teritorială echilibrată a economiilor și comunităților rurale, inclusiv crearea și menținerea de locuri de muncă.

1.3. Rețeaua Europeană "Natura 2000"

Rețeaua "Natura 2000" este o rețea de zone naturale sau semi-naturale protejate cu rolul de a stopa declinul biodiversității, prin conservarea pe termen lung a speciilor (de plante și animale) și a habitatelor de interes european periclitate.

Scopul rețelei "Natura 2000" este:

- (1) de a proteja biodiversitatea continentului european; și
- (2) de a promova activități economice benefice pentru conservarea biodiversității.

Obiectivul major al rețelei "Natura 2000" este identificarea, menținerea și refacerea arealelor pentru protejarea speciilor de flora și faună sălbatică, precum și a coridoarelor de legătură dintre acestea.

Rețeaua "N2000" a fost creată prin Directivele Uniunii Europene: „Directiva Habitare 92/43/EEC” și „Directiva Păsări”, transpuse în legislația națională prin Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 236/2000, aprobată și modificată prin Legea nr. 345/2006.

Se preconizează ca rețeaua Natura 2000 să acopere aproximativ 20% din teritoriul Uniunii Europene. În România, aceasta va fi parte integrantă din peisajul rural, în prezent cca. 17% din suprafața țării fiind cuprinsă în situri Natura 2000.

Selecția unei zone incluse în rețeaua Natura 2000 înseamnă recunoașterea importanței biodiversității ei la nivel european și constituie o potențială sursă de oportunități de dezvoltare pentru comunitățile învecinate.

Rețeaua siturilor Natura 2000 nu interzic desfășurarea de activități economice. Conceptul care stă la baza înființării rețelei N2000 încurajează și susține orice activitate economică realizată pe baza principiilor dezvoltării durabile și nu afectează speciile și habitatele de interes comunitar. Nu există restricții dacă nu sunt afectate speciile pentru care a fost declarat situl cu alte specii, existând recomandări și sprijin pentru: utilizarea celor mai bune practici agricole; utilizarea practicilor prietenoase cu mediul în general; practicarea turismului ecologic etc.

Conservarea speciilor și habitatelor prioritare poate fi compatibilă cu un management durabil al resurselor naturale, cum ar fi: exploatarea pădurilor, turismul, vânătoarea și pescuitul, etc., oferind oportunități suplimentare de dezvoltare durabilă locală (recreative, dezvoltarea mărcilor și promovarea vânzării produselor naturale din zonă, etc.).

1.4. Convergența modelelor de dezvoltare

Analiza integrată a conceptelor de dezvoltare prezentate mai sus arată că:

- (1) Sit-urile rețelei europene "Natura 2000" reprezintă o marcă recunoscută internațional a potențialului de dezvoltare durabilă a zonei;
- (2) Dezvoltarea durabilă a unei comunități rurale, învecinate unui sit Natura 2000 este facilitată și promovată prin creșterea capacității participative locale de asumare și aplicare a unui management durabil al celor mai valoroase resurse valdate de dezvoltare: resursele ei naturale;
- (3) Dezvoltarea durabilă locală reprezintă înainte de toate

maximizarea valorii adăugate (VA) a tuturor serviciilor și produselor furnizate, create în comunitate, prin:

- Creșterea competitivității forței de muncă și a tehnologiilor utilizate pentru conservarea și managementul durabil al resurselor naturale;
- Echitatea socială (repartizarea nediscriminatorie a beneficiilor creșterii economice) și creșterea calității vieții;
- Un mediu sănătos (conservarea și protecția speciilor și habitatelor, minimizarea surselor de poluare);
- Conservarea și promovarea identității culturale (marca dezvoltării durabile locale);
- Capacitatea și solidaritatea partenerilor locali ai dezvoltării durabile (responsabilitate și responsabilizare civică față de viitorul comunității).

CAPITOLUL 2. DEFINIREA ȘI UTILITATEA PLANIFICĂRII STRATEGICE

2.1. Planificarea strategică – cadrul general

Definiția prezintă relația între cei trei termeni specifici:

Strategie – Ce (trebuie făcut)? – definirea schimbării dorite și identificarea unor soluții generale (obiective: axe, direcții, etc; măsuri) pentru trecerea de la situația existentă la situația dorită.

Plan – Cu ce/ Prin ce mijloce (trebuie făcut)? - stabilirea modului și a instrumentelor (acțiuni, proiecte) prin care trecem de la situația existentă (A) la situația dorită (B).

Proces – definirea unei căi (metodologii, metode, instrumente) de elaborare a Strategiilor și Planurilor.

Planificarea strategică este înainte de toate un instrument managerial de identificare și aplicare a schimbării dorite la nivel individual, organizațional sau în sens larg comunitar, societal.

Caracteristicile planificării strategice:

- Perspectiva - zona analizei și deciziei strategice este focalizată pe linia de contact dintre mediul intern și cel extern al domeniului de analiza. De aceea, din perspectiva planificării strategice detaliile operaționale (ex. activitatea unui angajat) sau tactice (ex. activitatea unui departament) sunt ignorate dacă nu reprezintă o importanță majoră, sau poate afecta întregul domeniu de analiză (ex. întreaga organizație).
- Perioada – planificarea strategică se face pentru perioade medii (3 – 5 ani) sau mari de timp (peste 5 ani).
- Elemente de descriere a strategiei – datorită perspectivei de ansamblu și a perioadei mari de timp, planificarea strategică utilizează termeni (viziune, obiective, măsuri) cu un grad ridicat de generalitate, tocmai pentru a descrie un cadru general și a asigura stabilitatea lor în timp.

2.2. Nevoia de planificare strategică

Planificarea (alături de previziune) este prima dintre funcțiile unui management profesionist, responsabil. Dar, conform definiției sale, planificarea strategică este inutilă în absența identificării și conștientizării nevoii unei schimbări.

Planificarea este inutilă fără obiective clare 7 Un lucru neplanificat nu poate fi organizat 7 Implementarea devine o simplă execuție aleatorie fără planificare și organizare iar coordonarea este imposibilă 7 Evaluarea și controlul execuției aleatorii, fără planificare și organizare, nu se poate aplica decât în sens negativ și nu încurajează dezvoltarea.

2.3. Cadrul național de planificare

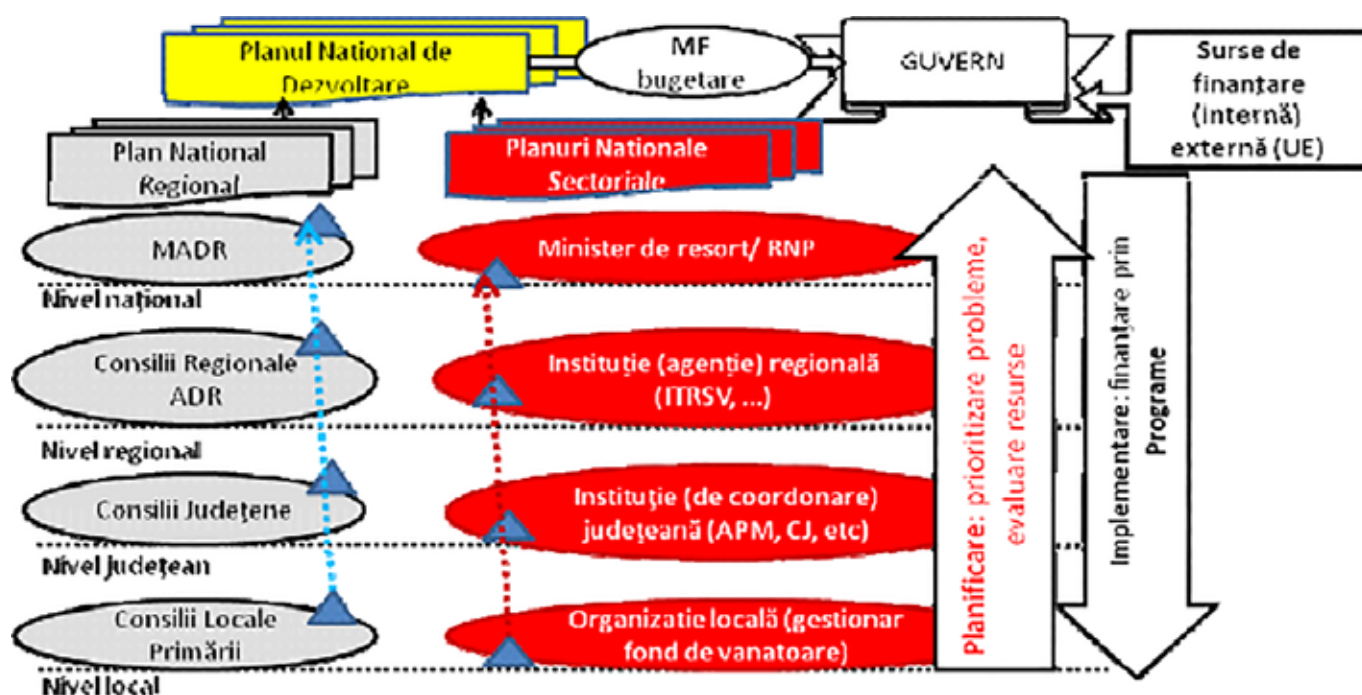
Scopul planificării naționale este identificarea și fundamentarea priorităților de dezvoltare națională și definirea canalelor și instrumentelor de administrare tehnică și financiară a asistenței financiare bugetare și externe (ex. fonduri UE).

Componentele cadrului național de planificare sunt:

Componenta Sectorială (planificarea verticală): având ca instituții responsabile autoritățile centrale sectoriale de resort (ministere) coordonatoare ale instituțiilor publice descentralizate

Componenta Administrativ - Teritorială: având ca instituții responsabile autoritățile publice administrativ teritoriale (locale – microregionale – județene - regionale).

Schița procesului național de planificare (incluzând cele două componente) este prezentată mai jos:

Teoretic, procesul de planificare național se bazează pe identificarea priorităților de dezvoltare administrativ – teritoriale și sectoriale prin prioritizarea succesivă la fiecare nivel de decizie a nevoilor, problemelor identificate în analizele domeniilor studiate.

La nivel național, strategiile teritoriale și cele sectoriale sunt încorporate în documentul sintetic strategic al Planului Național de Dezvoltare. Resursele financiare necesare aplicării documentului strategic național sunt estimate de autoritatea centrală financiară. Aceste documente asumate de Guvernul României reprezintă baza de alocare a fondurilor publice existente (programe guvernamentale) sau de negociere cu donori internaționali.

Sursele financiare identificate și atrase sunt alocate aplicării unor proiecte de dezvoltare pe baza unor criterii de eligibilitate prin programe specifice de finanțare corelate cu măsurile definite în procesele de planificare.

2.4. Tipuri de procese de planificare strategică

Tipologie planificare strategică	Descriere	Resurse consumate	Timp necesar	Sustenabilitate a rezultatelor
“Expert”	Consultantul elaborează documentul final pe baza cunoștințelor și experienței sale. Implicarea beneficiarului are loc doar în etapa de validare a formei finale a documentului.	Mici	Termen scurt	Minimă
“Consultativ”	Consultantul elaborează documentul final pe baza solicitărilor de informații și consultărilor periodice cu beneficiarul (și alte părți interesate) asupra rezultatelor de etapă.	Medii > Mici	Termen mediu	Medie > Minimă
“Participativ”	Conținutul documentului final de planificare este rezultatul exclusiv al muncii beneficiarului (și al părților interesate implicate). Rolul consultantului este acela de facilitator al transferului de cunoștințe și a abilităților de planificare, de moderator al procesului de planificare. Scopul este creșterea capacității de dezvoltare a beneficiarului (și a părților interesate implicate).	Mari	Termen Lung	Maximă

Metoda participativă presupune implicarea directă a factorilor interesați identificați (față de domeniul specific analizat) pe parcursul întregului proces de planificare.

Planificarea participativă este important pentru că:

- Schimbarea, respectiv trecerea de la situația existentă la cea dorită, prezentată simbolic prin viziunea împărtășită, este asumată de către toți cei care-și doresc schimbarea,
- Reprezintă manifestarea credinței că oamenii direct afectați de schimbarea planificată au capacitatea de a identifica și aplica cele mai performante mijloace de a o îndeplini, punând accentul astfel pe cei afectați și mai puțin pe cei care decid sau care pot influența decizia. Se asigură în acest sens transparența procesului decizional și garantarea unui proces democratic,
- Documentele de planificare strategică validate prin procese participative de elaborare, sunt puternice instrumente de “fundraising”, asigurând contextul și justificarea bugetelor solicitate sau a cererilor de finanțare și sunt instrumente de relații publice.
- Contribuie la asumarea responsabilității factorilor interesați. Odată implicați în procesul de planificare vor fi motivați să se implice mai mult în implementare și se vor identifica mai mult cu obiectivele strategice propuse,
- Asigură / facilitează accesul în procesul de planificare și în cel de implementare la cunoștințele, informațiile și eventual resursele celor care participă.
- Asigură un mediu social favorabil pentru dezvoltare, prin echilibrarea intereselor divergente și prin evitarea / ameliorarea / reducerea conflictelor.

2.5. Factori interesați

“Persoane sau grupuri care afectează sau sunt afectate de către o organizație și activitățile acesteia” (Freeman, R. Edward: Strategic Management: A Stakeholders Approach, Boston 1984)

Factorii interesați pot fi: membrii propriei organizații, furnizori, beneficiari/ clienți, parteneri, autorități teritoriale, autorități

sectoriale de reglementare sau control, mass media, ONG co-laboratoare, lideri de opinie, etc.

O prima clasificare, dar și sursă de identificare a factorilor interesați este poziționarea față de impactul probabil al unei acțiuni/ decizii/ proiect, etc., așa cum este prezentat în tabelul următor:

Impact al organizației (al activităților ei)	TOTAL	PARTIAL
DIRECT Factori Interesați (FI) PRIMARI	Sunt cei care beneficiază/ afectați negativ de activitate/ decizie. Sunt dependenți de activitate/ resursă/ serviciu pentru bunăstarea lor. Traiesc de obicei în imediata apropiere a activității/ resursei. Au dificultăți în adaptarea la schimbarea provocată de activitate. În general sunt vulnerabili.	
INDIRECT Factori Interesați SECUNDARI	Sunt alte persoane, organizații sau instituții cu o motivație, interes sau rol intermediar în activitatea/ resursa considerată.	

Implicarea factorilor interesați în procesul planificării dezvoltării este bazată pe facilitarea permanentă a accesului acestora în toate etapele planificării prin:

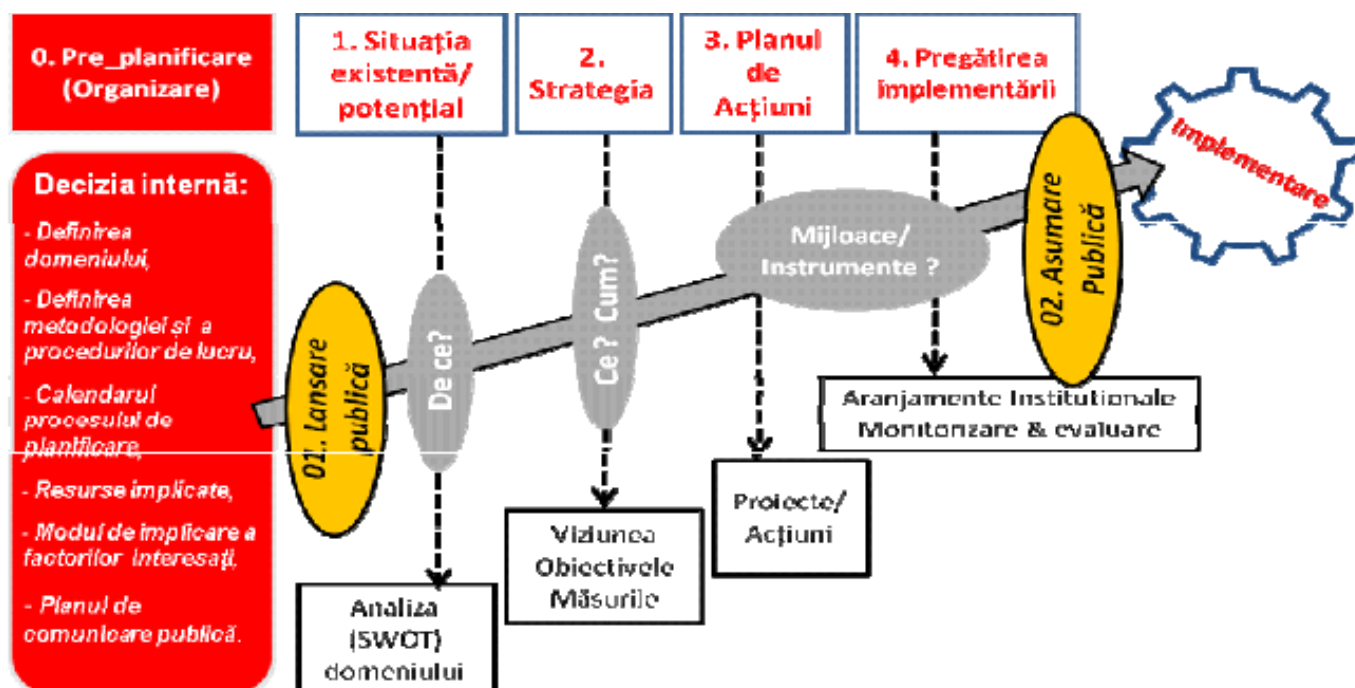
- Informare – furnizarea părților interesate identificate informații obiective care îi permit acestora să înțeleagă problema, soluțiile alternative, beneficiile și riscurile acestora.
- Consultare - părțile interesate identificate reacționează, din proprie inițiativă sau la invitația administrației, la propunerile de soluții alternative și/sau decizii, iar reacția acestora este luată în considerare de către coordonatorul planificării fiind inclusă în documentele finale.
- Participare – instituția coordonatoare și părțile interesate dezbate împreună problemele, identifică și propune soluții și alternative, implicându-se direct în aplicarea documentelor finale.

Scopul aplicării acestei implicări este atragerea sprijinului și creșterea capacității parteneriale de implementare a documentelor de planificare, astfel obținându-se un efect sinergic: efectul unor acțiuni/ proiecte corelate în cadrul unei rețele parteneriale va fi întotdeauna mai mare decât suma efectelor acțiunilor/ proiectelor aplicate independent de către fiecare membru al rețelei.

CAPITOLUL 3. ETAPELE PLANIFICĂRII STRATEGICE, TERMENI DE REFERINȚĂ ÎN PLANIFICAREA STRATEGICĂ

Etapele planificării strategice sunt descrise în schița de mai jos:

3.1. Etapa 0 – Organizarea (pre-planificarea)

Această etapă are ca rezultate:

- Decizia formală a decidenților de a demara procesul de planificare a unui domeniu clar definit (organizație, sector, unitatea administrativă – teritorială, etc);
- Crearea unei structuri de management/ cunoașterea/ asimilarea metodologiei de planificare;
- Alocarea resurselor (timp, responsabilități, resurse);
- Identificarea factorilor interesați și a mijloacelor (plan) de facilitare, implicare, participare a acestora pe parcursul întregului proces de planificare;
- Planul de comunicare, promovare publică a rezultatelor procesului/ diseminarea informațiilor.

3.2. Evenimentul 01 – Lansarea publică a procesului de planificare

Reprezintă mai mult decât un eveniment. Reprezintă angajamentul public solidar al factorilor interesați de a iniția schimbarea.

3.3. Etapa 1 – Analiza situației existente

Își propune realizarea unui tablou general și asumat de către toți factorii interesați cu privire la starea actuală a domeniului analizat.

Tabloul situației existente este alcătuit din rezultatele, concluziile analizei stării resurselor domeniului analizat:

- Naturale (sol, subsol, ape, aer, faună – floră),
- Fizice/ Infrastructură (acces, utilități, spații, echipamente, dotări, etc),
- Umane (evoluții demografice/ resurse umane, educație, sănătate),
- Sociale (relații individ – grup – organizații – comunitate, tradiții, cultură, buna guvernare incluzând modele de organizare socială, etc),
- Financiare (venituri, economii, acces la alte surse financiare: împrumuturi, granturi, etc.
- Informaționale (mai puțin analizate la nivel de comunitate, în planificarea administrativ teritorială se referă la "proprietate intelectuală" a organizației: baze de date, informații, brevete – patente, proceduri manageriale cunoscute și asumate, etc).

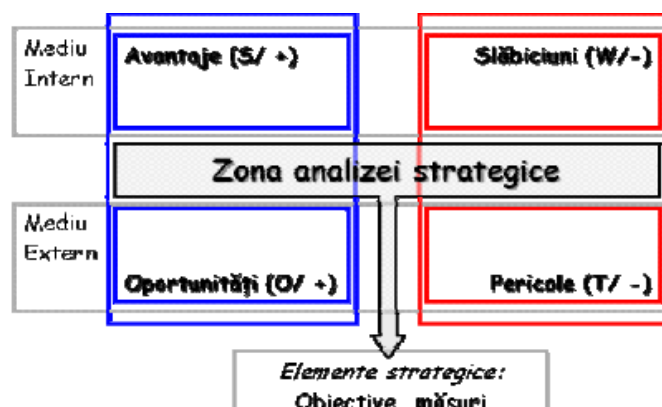
Aceste resurse sunt definite prin descrierea indicatorilor:

- cantitativi (mărimi: număr, suprafețe, volume, etc) și
- calitativi (aprecieri, procentaje, grad de ..., etc).

Sinteza situației existente este prezentată sub formă matriceală, Analiza SWOT:

Analiza strategică propriu-zisă are loc la limita celor două medii de analiză, prin compararea caracteristicilor mediului intern cu cele ale mediului extern, furnizând elementele

necesare definirii elementelor unei strategii de dezvoltare:

Componentele analizei strategice (SWOT) sunt:

- Analiza mediului intern a domeniului analizat, se referă starea resurselor/ aspectele interne, aflate sub controlul direct al domeniului analizat, descrise sub forma:
- aspectelor pozitive (+), a Avantajelor competitive (numite și Puncte Tari) și
- aspectelor negative (-), a Slăbiciunilor identificate ale domeniului (numite și Puncte Slabe); și
- Analiza mediului extern a domeniului analizat (aflat în afara capacității de acțiune a domeniului analizat, dar care poate să-i influențeze, afecteze dezvoltarea), descrisă sub forma de:
- Oportunităților de dezvoltare pe care evoluția mediului extern le poate furniza dezvoltării domeniului analizat; și a
- Pericolelor prin care mediul extern poate afecta procesul de dezvoltare a domeniului analizat.

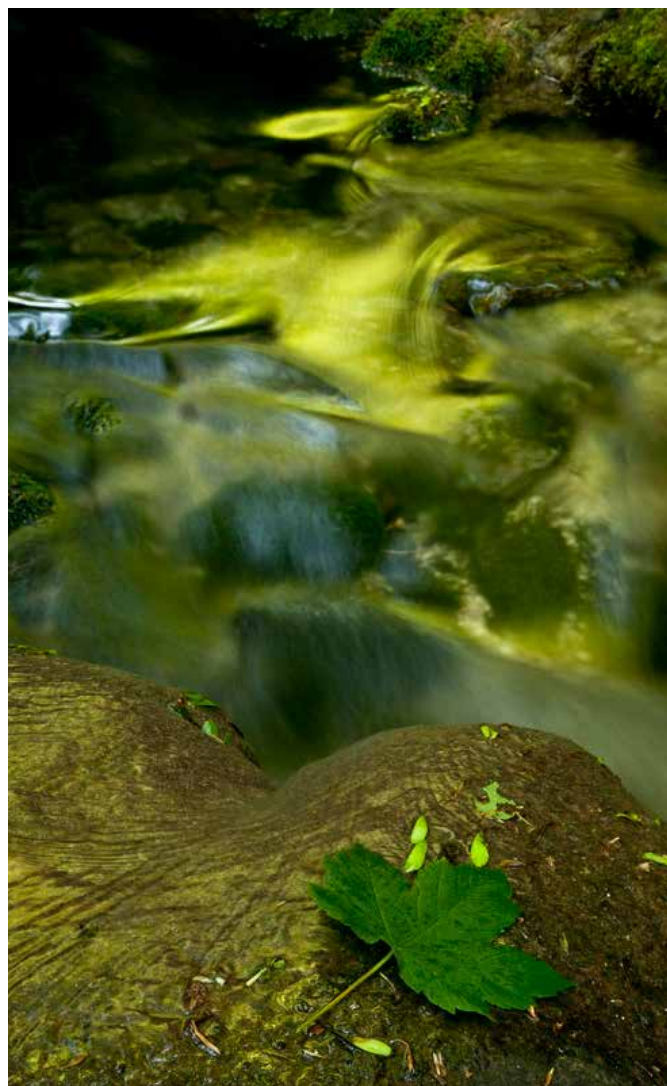

Analiza strategică se face asupra zonei de interferență a celor două medii ale domeniului analizat (cel intern cu cel extern). Analiza mediului extern crează sistemul de referință pentru evaluarea mediului intern dar și cel mai scăzut grad de predictibilitate. Din această cauză analizele strategice sunt caracterizate de un grad ridicat de generalitate și de risc. Aceste caracteristici sunt diminuate prin creșterea volumului de informație utilă încorporată în analiza mediilor domeniului studiat.

Concluziile analizei strategice (SWOT) vor fundamenta definirea elementelor de planificare strategică din următoarea etapă ale procesului de planificare.

3.4. Etapa 2 – Elaborarea strategiei

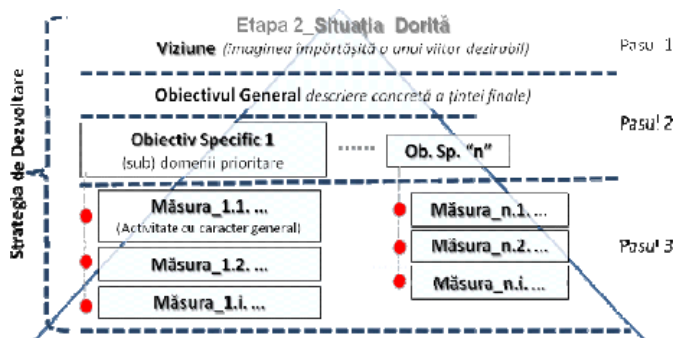
În această etapă sunt definite elementele strategice (de sus în jos, conform schiței atașate) :

Viziunea - O imagine concretă a unui posibil viitor pe care organizația dorește să-l creeze, asigurând bazele elaborării strategiei și stabilirii obiectivelor dezvoltării

Scopul – Starea finală, modificarea, transformarea situației existente în urma intervenției planificate

Misiunea – Descrierea succintă și clară a organizației (a grupului de inițiativă): Cine este?/ Ce face?/ Cum va face ?/ Pentru cine ? Caracteristici: inspira/ ușor de înțeles și comunicat/ orientată pe termen lung

Obiective - Oferă direcția și ținta finală înspre care sunt direcționate eforturile și resursele. Sunt definite SMART (Specific, Masurabil, Achievable – Realizabil, Realistic, încadrat în Timp). Pot fi:

- **Generale** – caz în care reprezintă o descriere concretă a viziunii dezvoltării.
- **Specifice** – descriind direcțiile/ țăintelor prioritare identificate pentru atingerea obiectivului general

Măsura – definirea (sub forma unor activități cu caracter general) a unui set de acțiuni, proiecte corelate, care conduc cumulativ la atingerea unui obiectiv (este un element de planificare).

Program – cadrul coerent de administrare a aplicării/ implementării unui set de acțiuni, proiecte corelate, care conduc cumulativ la atingerea unui obiectiv (este un instrument de implementare: ex. Programele Operaționale asigură cadrul de implementare a măsurilor de dezvoltare administrativ – teritoriale, regionale sau sectoriale identificate în cadrul național de planificare: Planul Național de Dezvoltare pentru perioada 2007 – 2014 sau Acordul de Parteneriat pentru perioada 2014 - 2020).

Pentru ultimele două elemente de planificare strategică puteți să revedeți schița cadrului național de planificare.

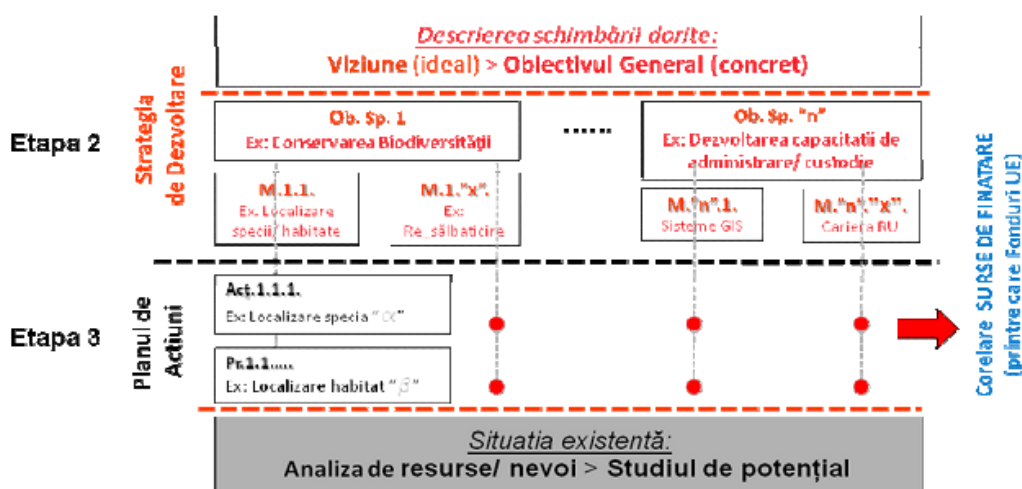
3.5. Etapa 3 – Elaborarea planului de acțiuni

Plan de Acțiuni - Un plan detaliat/ concret pe termen scurt și mediu care descrie acțiunile și pașii necesari aplicării planului strategic.

Conține: responsabilitatea asumării sarcinilor, calendarul desfășurării acțiunilor, resursele alocate sau sursele identificate, metodele de monitorizare și evaluare.

Este alcătuit din proiectele selectate pe baza unor criterii de prioritizare și bugetul disponibil pentru dezvoltare, din portofoliul de proiecte al domeniului analizat (totalitatea proiectelor identificate de către toate părțile interesate, grupate pe tipuri de măsuri)

Schema logică a rezultatelor aplicării procesului de planificare strategică în cazul demonstrativ al unui plan de management al ariei protejate este descrisă mai jos:

3.6. Etapa 4 – Pregătirea implementării

Această etapă definește:

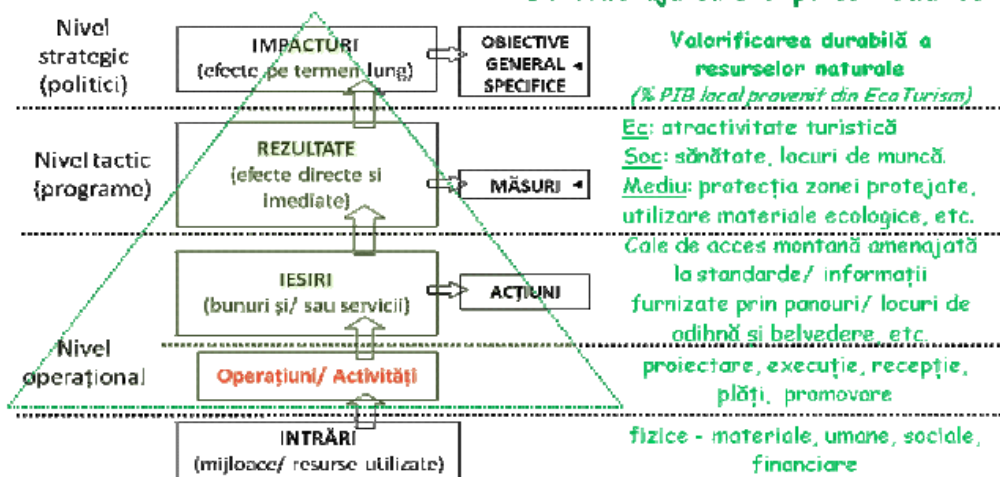
- Elementele și mecanismele de monitorizare și evaluare a documentelor de planificare precum și
- Structura organizațională responsabilă cu implementarea documentelor de planificare

3.6.1. MONITORIZAREA & EVALUAREA

Reprezintă o comparație permanentă (monitorizare) sau periodică (evaluare) între valorile planificate și cele realizate ale indicatori stabiliți în procesul de planificare.

Fiecare element de planificare strategică îi sunt asociați indicatori de monitorizare și evaluare specifici exemplificați în schița de mai jos:

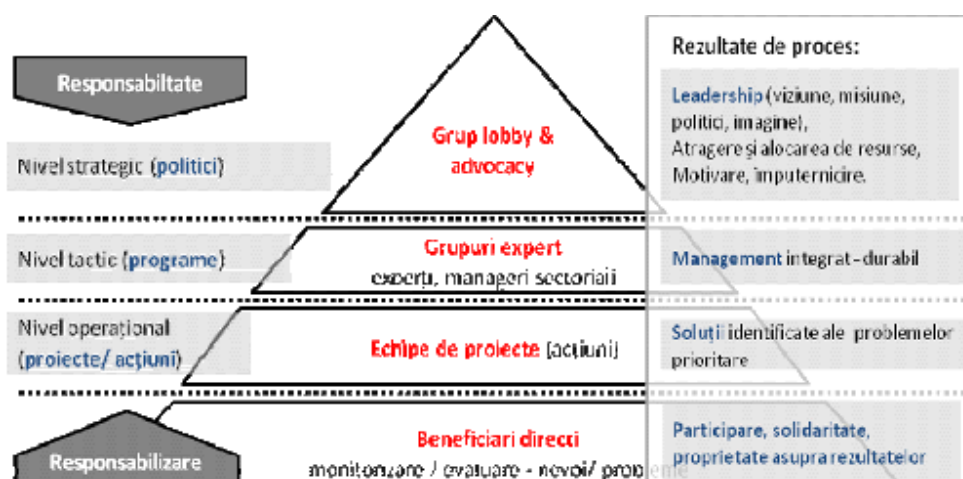
Ex: Amenajarea unei poteci tematice

Astfel:

- Resursele consumate sunt definite prin indicatori de intrare (input),
- Serviciile/ Produsele furnizate prin acțiunile/ proiectele implementate sunt definite prin indicatori de ieșire (output),
- Aceste servicii/ produse conduc la efectele pe termen scurt asupra beneficiarilor proiectului, definite prin indicatori de rezultat ,
- Gradul de realizare a obiectivelor planificate este definit prin indicatori de impact.

Exemplul tematic reprezentativ prezentat exemplifică aceste tipuri de indicatori în corelare cu elementele de planificare strategică.

3.6.2. ARANJAMENTE INSTITUȚIONALE/ CONSTRUCȚIA PARTENERIATELOR PENTRU DEZVOLTARE

Baza structurilor de cooperare în domeniul dezvoltării au la bază identificarea și implicarea tuturor factorilor interesați (definiți ca persoane fizice sau juridice care pot fi afectate, sau pot influența un anumit domeniu, ori activitate, acțiune, decizie) în procesele de planificare strategică.

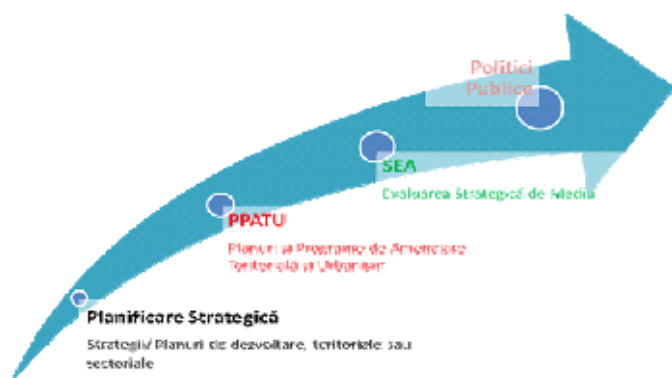
Scopul unei metodologii participative de planificare este implicarea permanentă a factorilor interesați (bazată pe facilitare) în fiecare din etapele tehnice bazată de elaborare și implementare a documentelor de planificare. Rezultatul acestui proces de facilitare a implicării factorilor interesați este construirea capacității de management a dezvoltării definite pe nivele de implicare în figura de mai jos:

3.7. Evenimentul 02 - Asumarea publică a documentelor de planificare

Este un eveniment formal prin care autoritatea care a inițiat procesul de planificare și toți factorii interesați participanți își asumă public prin decizii, hotărâri oficiale, atât conținutul documentelor de planificare cât și responsabilitatea susținerii implementării lor prin alocarea de resurse. Acest eveniment marchează finalul procesului de planificare și inițiază etapa de implementare a dezvoltării.

CAPITOLUL 4. DE LA STRATEGII LA POLITICI DE DEZVOLTARE

Dacă planificarea este un instrument managerial, rezultatele aplicării acestui instrument de conducere, documentele strategice, sunt elemente necesare pentru fundamentarea ale unor decizii responsabile de dezvoltare a domeniilor analizate.

O politică publică de dezvoltare poate fi acum lansată, cumulând pe lângă documentele prezentate anterior, toate resursele (umane, materiale și financiare) specificate și necesare implementării într- un cadru instituțional partenerial, a documentelor de planificare a dezvoltării: Strategia de Dezvoltare, respectiv Planul de Acțiuni.

La nivelul dezvoltării teritorial administrative (care ar trebui să includă toate componentele sectoriale de planificare), documentele strategice de dezvoltare asumate public de către autorități

trebuie să furnizeze tema de proiectare și cadrul de referință pentru transpunerea elementelor strategice (viziune, obiective, măsuri, proiecte prioritare) în reglementările tehnice urbanistice (Planuri și Programe de Amenajare Teritorială și Urbanism).

Evaluarea strategică de mediu (SEA – HG 1076/ 2004) a acestor PPATU, certifică abordarea dezvoltării domeniului analizat din perspectiva durabilității.

**PARTEA A II-A
MANAGEMENTUL RESURSELOR
NATURALE DIN FONDUL FORESTIER ÎN
CONTEXTUL DEZVOLTĂRII DURABILE**

1. Aspecte generale

2. Planificarea strategică în contextul responsabilității managementului forestier față de ariile protejate

Limitată de nivelul dezvoltării tehnice, populația a creat o mare presiune asupra rezervelor naturale ale planetei, acestea fiind exploatate excesiv uneori aproape până la epuizare. Aceasta presiune este resimțită cu atât mai pregnant cu cât dezvoltarea economică este mai accelerată și cu cât expansiunea demografică este mai accentuată. Aceste aspecte sunt valabile și pentru contextul României. Comunitățile din zone mai puțin dezvoltate tehnologic și-au îndreptat atenția înspre exploatarea (rațională și durabilă) a resurselor naturale, acesta cu atât mai intens cu cât cadrul a fost mai favorabil unei dezvoltări accelerate.

Așadar, comunitățile umane din întreaga lume, în consecință și din România se regăsesc în fața a trei ipostaze posibile: dezvoltare cât mai accelerată bazată pe utilizarea intensivă a resurselor naturale, dezvoltare durabilă/responsabilă sau stagnare/regres. Bineînțeles, interesele comune converg

înspre dezvoltare, însă fără o gândire strategică pe termen lung, comunitățile se regăsesc frecvent în situația celor mai ușoare scenarii aplicabile: dezvoltare accelerată/nerațională sau stagnare/regres. Calea spre stabilitate, spre dezvoltarea în interesul deplin al generațiilor actuale dar și viitoare este reprezentată însă doar de conceptul de dezvoltare durabilă și responsabilă față de toate valorile prezente (economice, ecologice, sociale și culturale).

Aceste mecanisme financiare pentru asigurarea unui management responsabil nu reprezintă un element cu totul nou, ca și concept (vezi fondurile de agromediu), ci ca aplicabilitate pentru arii protejate. Pentru ca acestea să funcționeze cu adevărat, este nevoie însă de o societate civilă puternică și bine orientată, care să dețină cunoștințele și abilitățile necesare pentru a stimula planificarea strategică și aplicarea ei în direcția conservării valorilor natural-culturale existente și nu a exploatării lor până la epuizare.

Așa cum a fost deseori menționat și mai sus, aplicarea unui management forestier responsabil presupune o planificare strategică pe termen lung. De asemenea presupune realizarea acesteia printr-un proces complex, participativ și relevant pentru toată gama de valori a teritoriului analizat.

Abordarea strategică trebuie să se facă:

În interiorul sectorului la toate nivelurile (local, județean, regional, național, european) (strategia sectorială) evidențiind explicit rolul sectorului în strategiile de dezvoltare durabilă (strategia intersectorială).

În concluzie planificarea strategică trebuie să se facă coordonat la toate nivelurile din interiorul sectorului (operațional, județean, regional, strategic) și ținând cont de alte sectoare de activitate, astfel încât contribuția sectorului / domeniului să fie eficientă la dezvoltarea durabilă locală, regională și națională.

2.1. INSTITUȚII RESPONSABILE PENTRU PLANIFICAREA STRATEGICĂ ÎN DOMENIUL FORESTIER ȘI ROLULLOR

Tabelul nr. 2 – Instituții responsabile pentru planificare strategică și planuri elaborate în prezent de aceștia

Niveluri	Strategia	Responsabili	Rolul acestora
UE	Politica agricolă comună	Comisia Europeană	
NAȚIONAL	Strategia națională în domeniul forestier	Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice (MMSC) - reglementare	Inițiază strategia forestieră națională
		Regia Națională a Pădurilor (RNP)	
REGIONAL	Nu există	ITRSV	Monitorizează modul de aplicare a legilor silvice. Centralizează datele privind aplicarea managementului silvic
		Administrație silvică Regională (DS sau alte structuri regionale)	Monitorizează modul de implementare a amenajamentelor silvice. Centralizează datele privind aplicarea managementului silvic
JUDEȚEAN	Nu există	Direcțiile silvice	Analizează informațiile de la ocoale și le transmite centralizat pt planificare
		Inspectorat Silvic de Vânătoare (ISV)	
LOCAL	Amenajament silvic	Ocoale silvice (Ocoale Private, Ocoale de stat, Regie Publică Locală (RPL))	Adună și furnizează informații pe baza amenajamentului silvic și a altor surse Participă la elaborarea strategiei pentru nivelul superior
		Proprietarul (PF, Primărie, Composesorat, Biserică, Școli) Primăriei, Companii de prelucrare masă lemnoasă sau alte resurse nelemnoase, Beneficiari ai serviciilor de mediu,	Furnizează informații și participă la elaborarea strategiilor locale (Amenajamente silvice)

Nivel local / zonal

La nivel local / zonal responsabilitatea planificării strategice revine ocoalele silvice care îndeplinesc un dublu rol în planificarea strategică:

- Rol de culegere de date specifice activității întreprinse, pentru următoarele niveluri strategice din domeniu.
- Rol de factori interesați și rol în furnizarea de informații privind fondul forestier pentru elaborarea județene / regionale.

Nivel județean / regional

În prezent nu există un plan strategic sectorial la acest nivel. Direcțiile silvice și ITRSV pot furniza informații pentru planurile strategice teritoriale administrative la acest nivel și coordonează / monitorizează elaborarea amenajamentelor silvice.

Nivel strategic

La nivel național se elaborează strategia națională în domeniul forestier, în special prin organizarea de grupuri de lucru cu participare reprezentativă pentru toate nivelurile.

Din nefericire însă, lipsa unei proceduri foarte clare de planificare strategică face ca informațiile necesare să nu fie colectate într-un cadru eficient cu transparența și asigurarea

participării tuturor actorilor relevanți. În prezent, strategia națională este stabilită în cea mai mare parte ”de sus în jos”, influențele semnificative venind de la factorii interesați cei mai vocali și nu cei mai reprezentativi.

2.2. FACTORI INTERESAȚI

Implicarea factorilor interesați în procesul de management al pădurilor reprezintă un concept nou, dar de importanță esențială pentru dezvoltarea corespunzătoare a sectorului.

Caracterul special al sectorului, dat de faptul că resursa gestionată are rol extrem de important în menținerea echilibrului ecologic, caracteristică esențială a unui mediu sănătos, combinat cu contextul în care proprietarii și gestionarii terenurilor și a altor resurse naturale precum și managerii altor sectoare sunt sau pot fi afectați de managementul forestier, impune transformarea managementului într-unul de tip participativ.

Dacă factorii interesați nu sunt implicați (prin reprezentanții lor) în toate etapele procesului de planificare sau de implementare a unei soluții, în lipsa organizării unor dezbateri sau consultări există o probabilitate ridicată ca sprijinul acestora pe termen lung să fie minim sau chiar nul, ceea ce poate face ca procesul de planificare să aibă eficiență redusă.

Rolul factorilor interesați este esențial deoarece insuccesul unei strategii sau a unui proiect este judecat la nivel județean / regional și național prin prisma mecanismelor democratice ce presupun și pierderea sprijinului politic. Consecințele sunt mult mai grave la nivelul local / zonal, unde răspunderea poate deveni personală, iar reacțiile factorilor interesați pot fi necruțătoare.

Participarea factorilor interesați este justificată și recomandată prin prisma mai multor considerente:

- De asigurare a transparenței, prin informarea publicului în mod corect și accesibilizarea informațiilor și cunoștințelor disponibile;
- De garantare a unui proces democratic de luare a deciziilor, în conformitate cu drepturile fundamentale ale omului (ex. drepturile de proprietate);
- De integrare a cunoștințelor și resurselor de care dispun factorii interesați (ex. actori instituționali sau non-instituționali) în procesul de management al domeniului, pentru a-l face mai eficient;
- De dezvoltare a unui mediu social favorabil, prin echilibrarea intereselor divergente și prin evitarea, ameliorarea sau reducerea conflictelor.

Avantajele vor fi însă evidente doar în măsura în care procesul de participare a factorilor interesați se realizează în baza unui

plan bine definit, construit pe analiza factorilor interesați, în mod profesionist și onest, astfel încât să se construiască pe o relație de încredere și colaborare reală între managerii de faună sălbatică și factorii interesați. Trebuie, de asemenea, să se accepte faptul că participarea presupune alocarea de resurse suplimentare, în special de timp și de resurse umane, procesul decizional devenind mai anevoios.

Implicarea în dezbateri și în procesul de elaborare a unor strategii sau de implementare a unor proiecte a factorilor interesați are ca principale avantaje: (1) permite evitarea pe termen scurt și mediu a potențialelor conflicte; (2) asigură un transfer parțial al responsabilităților; (3) permite implicarea și altor entități și după caz atragerea de resurse în procesul de management.

Pentru a asigura o participare eficientă a factorilor de decizie în planificare și în management, se recomandă parcurgerea etapelor descrise în Manualul pentru management participativ – ghid pentru creșterea participării factorilor interesați în managementul ariilor protejate din ecoregiunea carpatică. Chiar dacă manualul a fost elaborat pentru arii protejate, principiile și etapele care stau la baza implicării celor interesați, sunt aceleași, recomandările din manual fiind adaptabile și pentru acest domeniu.

O etapă importantă în inițierea procesului participativ în planificare strategică o reprezintă identificarea și analiza factorilor interesați. Acest lucru trebuie realizat în detaliu de către fiecare entitate care coordonează procesul de planificare. Tabelul de mai jos arată doar cu titlu informativ principalele grupuri de factori interesați ce ar trebui luați în considerare la fiecare nivel de planificare strategică.

2.3. INDICATORII DE PLANIFICARE STRATEGICĂ INTERSECTORIALĂ

Contribuția sectorului forestier la dezvoltarea durabilă, rolul / influența pe care o are asupra altor sectoare de activitate, precum și necesitățile sectorului (sprijinul de care are nevoie) pot fi prezentate sintetic prin indicatori.

Indicatorii obținuți prin inventarieri, monitorizare, analize, integrați în rapoarte succinte care oferă explicații sintetice ale acestor indicatori, pot fi instrumente foarte importante pentru planificarea strategică și un management eficient.

Condițiile minime obligatorii pentru a avea indicatori realmente utili sunt ca aceștia să:

- a. fie **definiți** astfel încât să:
 - ofere informații relevante pentru starea actuală a resursei și pentru determinarea tendințelor să fie fezabilă și realistă stabilirea valorilor – este de preferat ca, pe cât posibil, indicatorii să fie cantitativi
 - în cazul indicatorilor calitativi, interpretarea lor să se poată face cât mai obiectiv
- b. să intre într-un **sistem de monitorizare** clar definit și asumat de gestionar, ceea ce presupune:
 - colectarea informațiilor definite prin indicatori în mod sistematic (determinați în aceeași manieră și în mod regulat)
 - interpretarea informațiilor, ceea ce în cazul habitatelor forestiere presupune în principal determinarea tendințelor
 - utilizarea informației prin stabilirea (sau solicitarea de la alte sectoare) de măsuri care să ducă la îmbunătățirea managementului și adaptarea / corectarea periodică a măsurilor de management.

Este foarte important să se înțeleagă faptul că indicatorii nu trebuie întotdeauna utilizați cu valoarea lor absolută: în situațiile în care nu este posibil să se determine o valoare absolută, foarte importante devin **analizele și determinarea tendințelor**.

Tabelul de mai jos redă indicatorii ce ar trebui determinați / analizați în acest domeniu pentru a demonstra contribuția la dezvoltarea durabilă, precum și sectoarele / domeniile care ar trebui să dețină informația respectivă pentru a se ajunge la o abordare integrată.

Tabelul nr. 3 - indicatorii de definit / analizat în sectorul / domeniul managementul pădurilor și sectoarele / domeniile care au nevoie de aceste informații

Categoriza de indicatori	Indicator	Nivelul de raportare*	De interes pentru					
			MD	DD	MA	MTA	V	MAP
(Creștere) economică	Locuri de muncă	JRN		x				X?
	Volum total de masă lemnoasă recoltată anual	LJRN	x	x	-	-		x
	Volum total de masă lemnoasă nerecoltată anual datorită restricțiilor	LJRN	x	x				x
	Categorii de produse lemnoase procesate	JRN		x				
	Capacitatea totală de stocare pentru carbon	RN	x	x				
	Cantitate de carbon stocat valorificat pe piață anual	RN	x	x				
	Suprafață păduri cu funcții de producție alemlului	LJRN	x	x				
	Număr turiști cu activități legate de pădure (vânătoare, etc)	LJRN	x	x			x	x
	Suprafață păduri cu funcții prioritare de producție cinegetică	LJRN	x	x			x	
	Volum total exploatabil, pe picior	LJRN						
	Pretul mediu/mc valorificat (pe picior și fasonat)	LJRN						
	Volum de masă lemnoasă exportat pe sortimente	LJRN	x	x				
	Cantitate de produse accesorii valorificate anual	LJRN	x	x		x		x
	Numar exemplare specii de interes cinegetic (inclusiv pești) recoltate anual pe specii	LJRN	x	x			x	x
(echit) Socială	Volum de lemn de foc vândut pentru populație	LJRN	x	x				
	Valoarea medie a unui mc de lemn de foc vândut la populație	LJRN						
	Nr angajați din zonă	JRN		x				
	Volum de masă lemnoasă procesată în teritoriu	RN	x	x				
	Cantități produse lemnoase procesate în teritoriu	RN	x	x				
	Volum lemn de foc distribuit gratuit în teritoriu	LJN	x	x				
	% satisfăcut din necesarul local de lemn de foc	LJN		x				
	Volum de lemn de foc distribuit în afara teritoriului	LJN		x				
	Accesul liber în pădure: km de drum forestier deschis accesului motorizat, accesului pietonal	L					x	x

Categoria de indicatori	Indicator	Nivelul de raportare*	De interes pentru					
			MD	DD	MA	MTA	V	MAP
	Cantitate produse accesorii pe specii rezervată utilizării de populație	LN		x				x
	Suprafețe forestiere esențiale pentru satisfacerea necesităților de bază ale comunităților locale – identificate ca PVRC5	LR	x	x				x
	Sume de plăți compensatorii	LJRN	x	x				
Mediu	Suprafață păduri cu funcția de protecție a apelor	LJRN	x	x	x			x
	Suprafață păduri cu funcția de protecție a solului	LJRN	x	x	x			
	Suprafață păduri cu funcția de protecție contra factorilor climatici și industriali dăunători – 1.3.a, c, e, g.	LJRN	x	x		x	x	x
	Suprafață păduri cu funcția de protecție contra factorilor climatici și industriali dăunători – 1.3.b, d,	LJRN	x	x	x			x
	Suprafață păduri cu funcția de protecție contra factorilor climatici și industriali dăunători – 1.3.b, d, l.	LJRN	x					x
	Suprafață păduri de interes științific și de ocrotire a genofondului și ecofondului forestier 1.5. b, c, d, e, i, j, l, m, n.	LJRN	x					x
	Suprafață păduri de interes științific și de ocrotire a genofondului și ecofondului forestier 1.5. a, f, g, h, k.	LJRN	x					
	Suprafață păduri cu funcția de recreere	LJRN	x					x
	% păduri în bazine cu risc de inundații	JRN	x	x				
	Suprafață de paduri supusă managementului de non-intervenție	LJRN	x					x
	Suprafețe forestiere care conțin zone cu biodiversitate ridicată, de importanță globală, regională sau națională – identificate ca PVRC1	JRN						x
	Suprafețe forestiere extinse de importanță globală, regională sau națională, în care populațiile speciilor autohtone există în forma lor naturală din punct de vedere al distribuției și densității – identificate ca PVRC2	RN						x
	Suprafețe forestiere cu ecosisteme rare, amenințate sau periclitare pe categorii de habitate – identificate ca PVRC3	LJRN						x
	% pădure din suprafața totală	LJRN	x	x		x		x
	% terenuri degradate în fond forestier	LJRN	x					

Categoria de indicatori	Indicator	Nivelul de raportare*	De interes pentru					
			MD	DD	MA	MTA	V	MAP
	Suprafețe parcurse cu lucrări de reconstrucție ecologică	LJRN	x					x
Identitate culturală	Nr activități culturale în spațiul forestier	LJRN		x				x
	Suprafețe forestiere a căror valoare este esențială pentru păstrarea identității culturale a unei comunități sau a unei zone. – identificate ca PVRC6	LJRN		x				x
Guvernanță	Suprafete de pădure incluse în arii protejate	LJRN						x
	Suprafețe de pădure pe categorii de proprietari	LJRN	x	x				
	Numări acțiuni de consultare publică	LJRN	x	x				
	Suprafață de pădure certificată	JRN	x	x				x

*Nota: Local, Județean, Regional, National

MF - Managementul faunei sălbatice cinegetice (pe verticală în cadrul sectorului) DD - Dezvoltare durabilă

MA - Managementul apelor

MTA - Managementul terenurilor agricole MP - Managementul pădurilor

MAP - Managementul AP

2.4. PAȘI DE URMAT ÎN PLANIFICAREA SECTORIALĂ ÎN CONTEXTUL ARIILOR PROTEJATE

Pentru o gestionare coerentă a pădurilor, planificarea ar trebui să vizeze încorporarea nevoilor și resurselor din teritoriu (ale comunităților, așadar) în viziunea de dezvoltare sectorială.

Amenajamentele silvice

Documentul de planificare aferent unității de management reprezentată de un ocol silvic este amenajamentul silvic impus de legislația în vigoare din domeniu. Amenajamentul silvic realizat cu sprijinul firmelor de amenajare în baza condițiilor stabilite de gestionari și de personalul ierarhic superior (direcția silvică sau ITRSV), trebuie să fie aprobat după realizare de către autoritatea centrală responsabilă prin ordin de ministru, devenind document cu caracter normativ – obligatoriu de implementat.

Planul de management nu este supus niciunei alte forme de avizare sau dezbateri cu alți factori interesați, legislația în acest domeniu neprecizând în ce categorie a planurilor poate

fi încadrat acest document. Fiind un document prevăzut de legislație, ce trebuie adoptat de către o autoritate, ce conține propuneri de implementare a unor politici sectoriale, are o planificare temporală și vizează gestiunea durabilă a unei resurse, ca urmare amenajamentul silvic este subiect de analiză în cadrul procedurilor SEA. Transparența procesului de planificare este deci esențială în interiorul sau în afara unor proceduri impuse, fiind abordarea corectă pentru integrarea domeniului în complexul amplu al activităților cu rol important în dezvoltarea durabilă și conservarea biodiversității. Acest aspect devine și mai important în cazul ocoalelor silvice ce se suprapun cu arii naturale protejate.

Planul de management al ariei naturale protejate

Documentul impus de către legislația în domeniul ariilor naturale protejate, are rolul de a defini obiectivele de conservare pentru aria naturală protejată și speciile și habitatele ce fac obiectul conservării, de a planifica soluții pentru reducerea presiunilor și amenințărilor ce atentează la integritatea ariei naturale protejate, de a stabili măsuri de management pentru atingerea obiectivelor stabilite. Cele precizate nu sunt însă singurele aspecte ce stau sub umbrela planului de management al unei arii naturale protejate. Funcție de categoria de arie

naturală protejată, planul de management include și aspecte privind utilizarea resurselor naturale, dezvoltarea comunităților, propuneri de schimbări de categorii de folosință. *Planul de management al unei arii naturale protejate este un document integrator* îndeosebi pentru acele categorii de arii naturale protejate în care intervenția umană este permisă sau dezvoltarea durabilă promovată ca element cheie al managementului biodiversității. Managementul forestier aplicat în mod corect nu va fi asimilat ca presiuni sau amenințări, decât în măsura în care normativele actuale din sector impun acțiuni de management care contravin cerințelor habitatelor și speciilor.

Important este să se precizeze faptul că în momentul de față amenajamentele silvice nu sunt documente de planificare strategică în adevăratul sens al cuvântului, întrucât ele nu sunt construite pe cei trei piloni ai planificării strategice: economic, social, mediu. Amenajamentul silvic este documentul de planificare tehnică, baza unui potențial plan de management (plan strategic la nivel local)⁵. Dar acest subiect fiind unul vast și neconstituind obiectul manualului, vom continua analiza nivelului local plecând de la amenajamentele silvice.

Indiferent de tipul de plan este important ca managerul de pădure să parcurgă un minim de etape (prezentate în tabelul nr. 4), rezultatele procesului fiind dependent de resursele disponibile, timpul alocat, etc.

Tabelul nr. 4 – Etapele planificării strategice la nivel local / zonal

Pasul	Acțiunea	Livrabilă/Rezultat	Indicatori de proces și de rezultat	Aplicabil pentru*/responsabil
Etapa 0: ORGANIZARE (PRE PLANIFICARE)				
1.	Organizarea, formalizarea procesului de planificare	Decizia internă de lansare a procesului	Existența unei metodologii și a calendarului de planificare (etape, proceduri), Resurse alocate (umane, materiale, financiare), Partii interesate identificate și implicate în procesul de planificare, Imagine publică a procesului de planificare asigurată	Initiatorul procesului și parteneri
Etapa I: EVALUARE A SITUAȚIEI EXISTENTE				
1.	Identificare valoarea economică a pădurii Este importantă în fundamentarea importanței economice a organizației în dezvoltarea durabilă a zonei în care activează	Evidențe privind veniturile obținute – este util a fi întocmit anual.	Venituri din lemn – lei/an Venituri din alte produse – lei/an/produs Venituri servicii turistice – număr turiști x valoare medie servicii oferite lei/turist Venituri aduse bugetului de stat/local – lei/an Venituri investite -	Responsabil: OS

* WWF DCP a elaborat planuri de management pentru ocoale silvice, ele fiind disponibile pe www.ospbaraolt.ro

Pasul	Acțiunea	Livrabilă/Rezultat	Indicatori de proces și de rezultat	Aplicabil pentru*/responsabil
2	Identificare valoarea socială a pădurii Este importantă în fundamentarea rolului organizației ca element social în dezvoltarea durabilă a zonei în care activează.	Evidențe privind persoane angajate, activități culturale sau sociale organizate	Număr salariați (inclusiv zilieri) – <i>persoane/an</i> Contribuții sociale plătite – <i>lei/an</i> Număr evenimente culturale sociale implementate – <i>evenimente/an</i>	Responsabil: OS
3	Identificare valoarea de mediu a pădurii Este importantă în fundamentarea necesității integrării domeniilor în vederea conservării biodiversității.	Studii/rapoarte privind serviciile ecologice asigurate din teren, deoarece asigură coerența și integritatea informațiilor.	Indici de biodiversitate. Valoare servicii ecologice dacă s-a determinat	Responsabil: OS
4	Realizarea analizei SWOT a managementului resursei	Tablou complet asupra domeniului și situației prezente	Analiză SWOT Analiza Strategică	Responsabil: OS
5	Identifică sectoarele ce trebuie integrate în relație cu pădurea	Evidențe a tipurilor de utilizare a terenurilor pe suprafața administrată	Tipuri de folosință raportate la întreaga suprafață ce face obiectul managementului Suprapunere cu arii protejate (%) Suprapunere cu zone de restricții privind managementul faunei (%)	Responsabil: OS
6	Identificare factori interesați la nivel operațional, județean / regional și strategic	Listă factori interesați și rolul lor în procesul de planificare și implementare	Listă factori interesați, cu persoane de contact și expertiza acestora	Responsabil: OS
7	Stabilește setul de informații necesar pentru realizarea planului	Structură document cu schița informațiilor ce trebuie colectate, obținute și integrate	Set de informații ce pot fi obținute cu/din resurse proprii Set de informații pentru care este necesar suportul altor factori interesați	Responsabil: OS
Etapa II: STRATEGIA (viziune/ misiune/ obiective/ măsuri)				
1	Demararea procesului de planificare	Anunț, înregistrare procedură, informare factori interesați	Informarea factorilor interesați privind demararea procesului de realizare plan	Responsabil: OS
2	Organizare grup de lucru pentru realizare plan	Grup de lucru constituit	Membri desemnați din partea factorilor interesați la grupul de lucru	Responsabil: OS

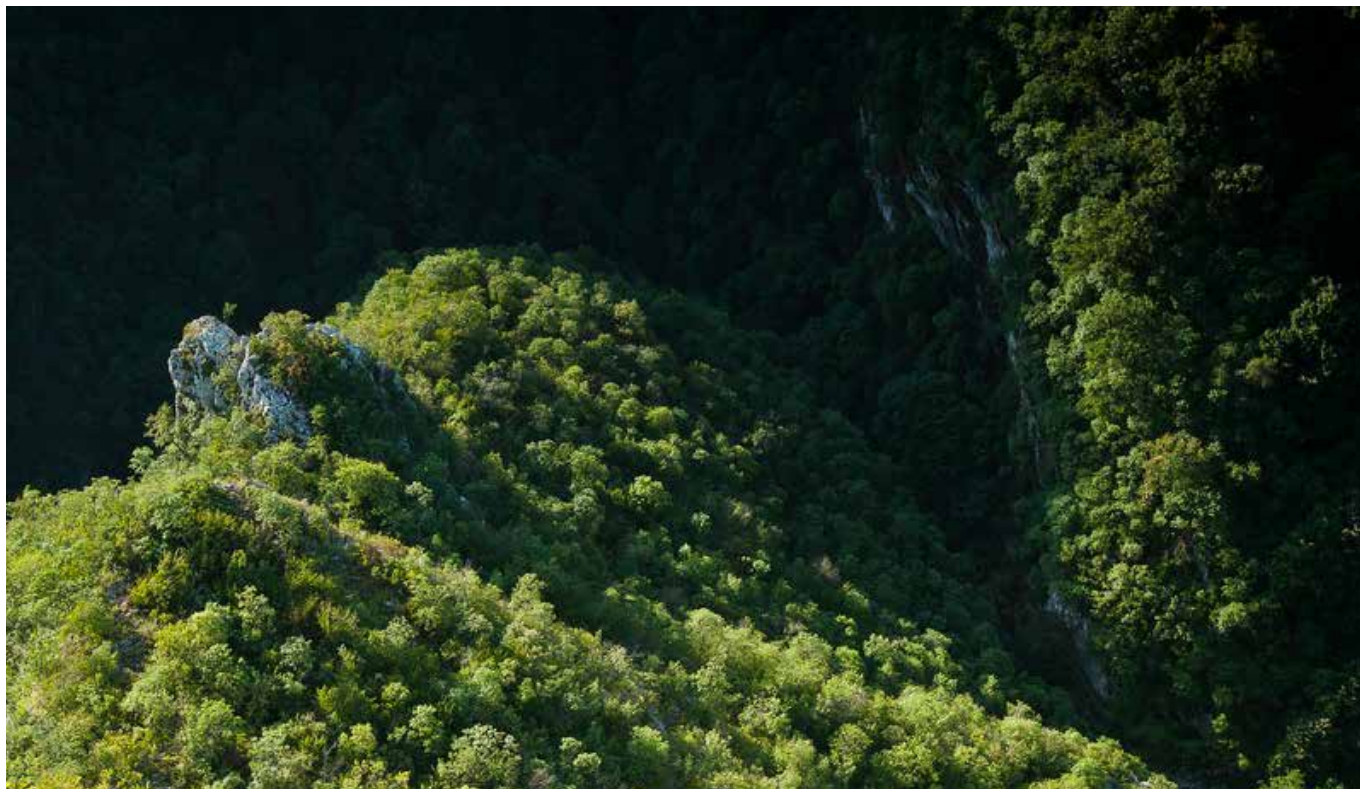
Pasul	Acțiunea	Livrabilă/Rezultat	Indicatori de proces și de rezultat	Aplicabil pentru*/responsabil
3	Definirea viziunii și a obiectivelor planului	Integrarea obiectivelor privind managementul faunei	Viziunea planului definită Obiective SMART stabilite	Responsabil: OS
4	Elaborare măsuri necesare pentru atingerea obiectivelor	Corelarea măsurilor cu alte planuri sectoriale	Măsuri acceptate de grupul de lucru	Responsabil: OS
Etapă III: PLANUL DE ACȚIUNI (acțiuni/ proiecte, prioritizare, bugetare)				
1	Dezvoltare acțiuni și indicatori de rezultat	Detalierea acțiunilor, prioritizarea acestora	Acțiuni stabilite în timp și spațiu Indicatori măsurabili stabiliți	Responsabil: OS
2	Planificare resurse	Estimarea resurselor necesare	Buget estimativ Resurse logistice necesare	Responsabil: OS
3	Dezbaterea publică a planului în afara grupului de lucru	Asigurarea transparenței și integrarea diferitelor opinii	Propuneri de modificare a obiectivelor și măsurilor	Responsabil: OS
4	Parcurgerea procedurilor de avizare, adoptare a planului	Plan de management a resursei	Planul de management avizat/adoptat	Responsabil: OS
Etapă IV: MONITORIZAREA ȘI EVALUAREA IMPLEMENTĂRII				
1	Implementarea planului	Rapoarte de activitate	Activități finalizate	Responsabil: OS
2	Monitorizarea planului	Rapoarte de monitorizare	Evaluare indicatori de rezultat propusi în cadrul planului	Responsabil: OS
Etapă V: INITIEREA POLITICII PUBLICE, OFICIALE ALE ORGANIZAȚIEI DE DEZVOLTARE A RESURSEI CINEGETICE				
1	Asumarea publică a rezultatelor procesului de planificare strategică	Decizia formală de aprobare a strategiei	Hotărare/ decizie internă de aprobare a documentului strategiei	Inițiatorul/ beneficiarul planificării
		Integrarea prevederilor documentelor strategice în managementul organizației/ instituției/ etc	Documente/ proceduri interne modificate, Resurse alocate pe baza priorităților stabilite, Monitorizare și evaluare pe baza obiectivelor/ indicatorilor stabiliți	Beneficiari, parteneri

ETAPA I - EVALUAREA SITUAȚIEI EXISTENTE

Pentru a ilustra mai bine modul în care trebuie gândită abordarea integrată în planificare, acest capitol prezintă câteva exemple / recomandări referitoare la informațiile care ar trebui colectate și analizate pentru a fundamenta strategia de management.

1. Gestionarii (OS) trebuie să își identifice VALORILE DE MEDIU ȘI SOCIALCULTURALE:

- **Pasul 1:** află ce arii protejate sunt în zonă. Cum le identifiți? Vezi Legea 49 etc..
- **Pasul 2:** Află cine le administrează și care este planul de management al acestora. Informațiile se pot colecta de la Administrațiile / custozii ariilor protejate, de la APM, MMSC, etc
- **Pasul 3:** Obține hărți cu ariile protejate și suprafața fondului forestier; Cât din fondul forestier este în AP?
- **Pasul 4:** cunoască speciile, habitatele: cu interes de conservare, cheie; Vezi anexa legea 49/ formularul standard/discuții cu

custodele / Universitate / Biologi / studii.

- **Pasul 5:** Identific așele din zonă pentru care se impun măsuri speciale de management. (izvoare, etc.) Cine sunt beneficiarii acestor resurse de ape? (Ex. O nouă sursă de apă captată – trebuie să adaptăm managementul: nu mai facem tăiere rasă. Calculez costul despăgubirii de recuperat de la Așele Române: 100.000 euro/10ani – intrare financiară de 10.000 euro/an);
- **Pasul 6:** Să analizeze obiectivele sociale afectate de managementul local. (zone de importanță culturală, păduri de importanță istorică, păduri din jurul localitășilor, drumuri naționale - încadrare în categoria ...)
- **Pasul 7:** Să analizeze obiectivele turistice afectate de managementul local. Consultări cu organizașile de turism, proprietari de locașii turistice.
- **Pasul 8:** Evaluarea produselor accesorii (cantități pe specii). Identificarea minimului necesar pentru specii (din studii ale biologilor, Planuri de Management, etc)
- **Pasul 9:** Identificarea neconcordanșelor dintre măsurile de management al biodiversității și prevederile amenajamentului trecut.

ETAPA A II-A - STABILIREA STRATEGIEI (VIZIUNE/ MISIUNE/ OBIECTIVE/ MĂSURI)

1. Gestionarii (OS) trebuie să identifice FACTORII INTERESAȘI
 - Pasul 10: identificarea factorilor interesași;
 - Pasul 11: Împreună verifică lista valorilor și ameninșărilor;
2. Gestionarii (OS) trebuie să stabilească Viziunea, Misiunea

și Obiectivele

- Pasul 12: Împreună stabilesc Viziunea, Misiunea și Obiectivele pentru conservarea valorilor la nivel local.
- Pasul 13. Integrarea Viziunii, Misiunii și Obiectivelor pentru conservarea valorilor în Viziunea, Misiunea și Obiectivele managementului forestier de la nivel local

ETAPA A III-A - STABILIREA PLANULUI DE ACȘIUNI (ACȘIUNI/ PROIECTE, PRIORITIZARE, BUGETARE)

- Pasul 14: Gestionarii (OS) pregătesc CONFERNȘA 1 cu tematica amenajamentului
 - Gestionarii (OS) trebuie să identifice CERINȘELE (minime) de bază pentru conservarea biodiversității, integrate în măsurile de management pentru specii și habitate. Vezi planurile de management pentru AP, studii de specialitate publicate, etc
 - Gestionarii (OS) să afle care sunt oportunitășile gestionarilor de fond forestier: certificarea, oportunitășile de finanșare (ex POSMEDIU), condișii de administrare arii protejate
- Pasul 15: Gestionarii (OS) organizează CONFERNȘA 1 la care sunt invitași reprezentanșii ai administratorilor AP, APM, Așele Române, Gestionarii fondului de vânătoare + participanșii de la pregătirea conferinșei
- Pasul 16: Realizarea planului operașional și evaluarea financiară.
- Pasul 17: Stabilirea prioritășilor de la nivel local
- Pasul 18: Transmiterea prioritășilor la nivel strategic

ETAPA A IV-A - MONITORIZAREA ȘI EVALUAREA IMPLEMENTĂRII

- Pasul 19: Monitorizarea implementării măsurilor demanagement
- Pasul 20: Monitorizarea valorilor de mediu și socialculturale

2.5. FLUXUL DE INFORMAȚII ÎN PLANIFICARE – NECESITATE ȘI CATEGORII DE INFORMAȚII.

Principalul motiv pentru care este necesar un schimb de informații între administratorii de arii naturale protejate și gestionarii de fond forestier este dat de *obiectivul comun atât planurilor de management pentru arii naturale protejate cât și al amenajamentelor silvice*, respectiv menținerea ecosistemelor forestiere.

Conform legislației actuale, amenajamentele silvice trebuie să fie adaptate luând în considerare prevederile planurilor

de management întocmite pentru ariile naturale protejate cu care se suprapun integral sau parțial. La nivel local/zonal avem de a face cu o ierarhizare a planurilor. Deoarece simpla situare a unui plan la un nivel superior nu este însă suficientă pentru atingerea obiectivelor, este necesară integrarea informațiilor, aceasta fiind principala condiție pentru armonizarea obiectivelor și a activităților. Subordonând și alte planuri sectoriale (precum planurile de management silvocosmetice) planul de management al unei arii naturale proiectate are potențialul de a armoniza și integra măsuri de management al altor resurse cu măsuri de management a pădurilor, îndeplinind astfel cerința de multidisciplinaritate necesară unei dezvoltări durabile.

Realizarea unor planuri și adoptarea unor decizii în ceea ce privește managementul ariilor protejate depinde de un set minim de informații ce sunt necesare în fundamentarea acțiunilor prezente și viitoare. Informațiile minime ce trebuie transmise de administratorii de fond forestier pot fi clasificate în:

- Informații cu caracter tehnic descriptiv al resursei gestionate: tipuri de habitate, starea acestora, lucrările silvice ce se vor efectua, specii prezente, etc.
- Informații cu caracter tehnic privind utilizarea resursei: cote propuse și aprobate, recoltă, venituri din utilizarea resursei, venituri din turism silvocosmetic, tăieri ilegale, etc.
- Informații cu caracter tehnic privind planificarea managementului: includerea arboretelor în subgrupe funcționale relevante ariilor protejate, măsuri de conservare și restricții temporale sau permanente etc.

Este recomandat ca transmiterea informațiilor din categoriile menționate anterior să se realizeze într-un format acceptat de către părțile implicate în schimbul de informații.

3. PARTICIPAREA – instrument de lucru în planificarea strategică

Lawrence (2008) definește participarea ca fiind “ implicarea factorilor interesați ne-convenționali, alături de cei convenționali în planificarea, implementarea și evaluarea acțiunilor care le afectează viața și mediul”.

În contextul managementului resurselor forestiere, participarea poate fi descrisă ca procesul care:

- facilitează dialogul între toți participanții;
- mobilizează și validează cunoștințele și competențele tradiționale și populare locale;
- încurajează comunitățile și instituțiile lor să gestioneze și să controleze resursele;
- caută să asigure sustenabilitatea, echitate economică și dreptate socială;
- menține integritatea culturală (CANARI, 2011).

Motivația abordării participative asupra gestionării resurselor naturale și dezvoltării se bazează pe următoarele chestiuni:

- *drepturile* de proprietate și folosință trebuie luate în considerare de către administratorii terenurilor în planificarea și implementarea managementului forestier. Scopul implicării factorilor interesați este garantarea unui proces de decizie democratic și transparent, care să respecte *drepturile* oamenilor (ex. dreptul de proprietate);
- *drepturile celor care sunt afectați* de anumite decizii de a fi informați corespunzător, de a fi implicați sau consultați - care impun autorităților responsabile cu gestionarea pădurilor obligația de a asigura transparența și implicarea acestora;
- *diversitatea și numărul mare de actori* care împart responsabilitatea, cunoștințele și interesul pentru gestionarea și utilizarea tuturor funcțiilor, valorilor și resurselor asociate

pădurilor și nevoia de integrare a acestora;

- importanța abordării conflictelor într-un stadiu incipient;
- necesitatea de a promova rolul silviculturii în îmbunătățirea mijloacelor de trai ale comunităților locale și în împărțirea echitabilă a beneficiilor;
- necesitatea de a îmbunătăți dimensiunea socială a dezvoltării durabile;
- beneficiile sociale ale participării.

3.1. PRINCIPIILE ABORDĂRII PARTICIPATIVE A PLANIFICĂRII STRATEGICE ÎN DOMENIUL FORESTIER

Principii care stau la baza implicării factorilor interesați:

- **Incluziunea și transparența:** participarea trebuie bazată pe transparență și trebuie să permită unei game largi de categorii de factori interesați să se implice;
- **Eficiența:** managementul participativ trebuie să fie bazat pe un plan și proceduri bine definite, iar obiectivele sale să fie bine concepute și monitorizate constant;
- **Eficacitatea:** implicarea factorilor interesați trebuie să contribuie la atingerea obiectivelor de gestionare a AP și la consolidarea legăturilor sociale în cadrul comunităților locale. Pentru a fi eficientă, participarea trebuie să fie:
 - **eficace în atingerea scopului pentru care a fost organizată** (pentru atingerea obiectivelor sale specifice)

- **interactivă** (să sporească coeziune socială)
- **educativă, să "îmbogățească"** (să permită învățarea)
- **reprezentativă** (toți factorii interesați relevanță să fie invitați).

3.2. BENEFICIILE ȘI COSTURILE PARTICIPĂRII

• Beneficii

Când este proiectat în mod eficient, managementul participativ poate aduce o serie de beneficii mutuale pentru cei implicați, cum ar fi:

- *mărește implicarea publică în procesul de luare a deciziilor și dezvoltă un sentiment de "proprietate" asupra procesului și rezultatelor sale.* Prin faptul că permite oamenilor să conștientizeze capacitatea lor de a influența deciziile care îi afectează, prin faptul că le oferă acestora oportunitatea de a avea un cuvânt de spus în fundamentarea și luarea deciziilor, participarea contribuie la dezvoltarea simțului de responsabilitate civică și dezvoltă angajamentul factorilor interesați față de obiectivele demanagement.
- oferă un input de cunoștințe (informații tematice și sectoriale), idei, viziuni, etc., din partea diferiților participanți, care permite o mai bună înțelegere a impactului social și economic al managementului forestier, o mai bună integrare a nevoilor și problemelor acestora, *îmbunătățind baza pentru luarea deciziilor*;
- participarea oferă un *mecanism pentru comunicare*

și a "împărtăși" (tranz.), facilitând dialogul și schimbul de puncte de vedere, opinii și preocupări între diverși factori interesați și autoritățile implicate în managementul forestier;

- dezvoltă mecanisme de colaborare care pot servi rezolvării problemelor din afara sferei managementului pădurilor;
- *contribuie la creșterea nivelului de informare și conștientizare în rândul celor implicați¹ și la dezvoltarea competențelor lor*;
- în măsura în care este bazată pe încredere și deschidere, participarea ajută la *identificarea intereselor factorilor interesați și facilitează detectarea timpurie a conflictelor, opozițiilor și amenințărilor*;
- *oportunitățile* pe care le oferă pentru negociere și consens - permite factorilor interesați să aibă un cuvânt de spus în procesul de luare a deciziilor, pentru a-și prezenta și negocia mai bine interesele comune și cele personale. Deciziile consensuale, bazate pe comun acord cu părțile interesate sunt mai susceptibile de a fi puse în aplicare cu succes;
- *contribuie la dezvoltarea permanentă a unei atitudini de susținere și pro-active în rândul comunităților/părților interesate și mobilizează sprijinul local și sprijinul societății civile față de politicile publice, reducând sau echilibrând influențele negative ale factorului politic (instabilitatea politică, interesele politice) și deficiențele economice și «sporind încrederea publicului în deciziile publice»²;*

1) Borrini-Feyerabend, 1996

2) Reed, 2008

- contribuie la dezvoltarea unei “societăți democratice, a spiritului civic și echității” și împuternicește participanții, inclusiv grupurile marginale, cărora le recunoaște drepturilor și le oferă oportunitatea;
- crește acceptarea și coeziunea socială, promovează învățarea socială³ și crește șansele de dezvoltare a alianțelor.

• Costurile participării

“Una dintre cele mai frecvente argumente împotriva participării comunității este faptul că este costisitoare și necesită mult timp. Cu toate acestea, nimeni nu a încercat încă să calculeze costurile în termeni de timp de bună voință pierdută pentru rezultate nesatisfăcătoare⁴.” În ciuda acestor dezavantaje, atingerea consensului cu factorii interesați, creșterea gradului de acceptare a unei decizii de către aceștia, a unui obiectiv sau a unei activități de management poate avea efecte pozitive pe termen lung, prin dezvoltarea unui cadru favorabil. Abordările participative sunt promovate pentru beneficiile lor pe termen lung, costurile asociate abordărilor ne-participative fiind considerate, pe termen lung, mai mari decât în cazul abordărilor participative. Cu toate acestea, “pentru a face din implicarea factorilor interesați un instrument eficient, sunt necesare voința politică, angajamentul față de principiile și regulile acesteia, o reprezentare echilibrată a factorilor interesați, resurse de timp, umane și materiale⁵”. Principalele categorii de costuri asociate cu dezvoltarea managementului participativ se referă la:

- **cercetare și evaluări preliminare** – realizate în faza de pregătire, atunci când sunt identificați și analizați

factorii interesați și intereselelor.

În această fază sunt necesare resurse pentru achiziționarea și colectarea de date și de informații, efectuarea de studii de teren și de cercetare, întâlniri, cartografiere participativă, angajarea experților și consultanță, tipărirea și diseminarea rezultatelor, logistică, echipament tehnic, etc.

- **comunicare și sensibilizare** - care necesită pregătirea și editarea materialelor de comunicare, organizarea de întâlniri informative, promovarea prin intermediul mass-media, etc.
- **creșterea capacității și instruirea** pe teme relevante pentru toți factorii interesați implicați.
- **elaborarea de planuri specifice și strategii**, precum planul de comunicare și implicare a factorilor interesați.

3) Blackstock et al., 2007, cited by Reed, 2008

4) D. Wilcox, 1994

5) Marega, Uratarič, 2011

PARTEA A III-A MANAGEMENTUL DURABIL AL APELOR

Notă: Sursa principală a datelor și informațiilor utilizate în redactarea suportului de curs o reprezintă documentul: „GHID DE PLANIFICARE STRATEGICĂ PENTRU MANAGEMENTUL DURABIL AL RESURSELOR DE APĂ”, elaborat de Grupul de Lucru din cadrul Proiectului LIFE+ EME Natura 2000 – Manageri eficienți pentru o Rețea Natura 2000 Eficientă și Asociația Grupul MILVUS, 2014.

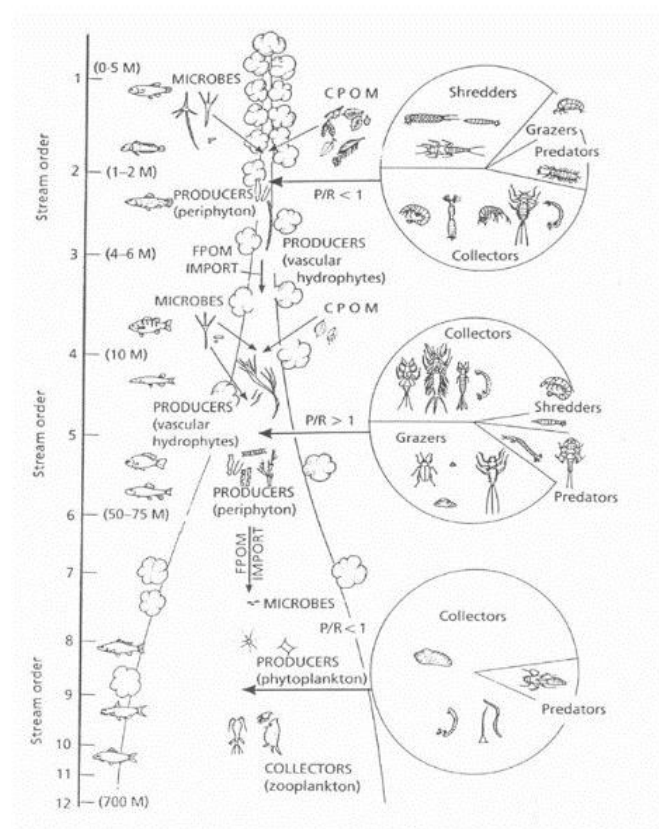
Capitolul 1. Importanța resurselor de apă

1.1. INTRODUCERE

Apa este esențială pentru viața omului, natură și economie și are un rol fundamental în ciclul de reglare a climei. Ea este o resursă care se regenerează în permanență, dar este în același timp finită și nu poate fi nici produsă, nici înlocuită cu alte resurse. Importanța de necontestat rezultă din funcțiile multiple pe care apa le îndeplinește, respectiv din rolul extrem de important în menținerea echilibrului ecologic, a unui mediu natural sănătos.

Apa reprezintă principalul mediu de viață și stă la originea vieții pe pământ. Apa reprezintă motorul vieții în toate ecosistemele de pe pământ, nu doar în ecosistemele acvatice.

Apa joacă un rol important în managementul siturilor naturale protejate iar multe din speciile de interes conservativ (național sau comunitar) sunt strict dependente de existența apei (ex: specii de pești, de amfibieni, de păsări etc).

Figură 1 Structura faunei acvatice într-un ecosistem lotic

Apa reprezintă mai mult decât structura sa chimică. În fiecare picătură de apă există viață și ca atare managementul resurselor de apă trebuie să ia în considerare rolul funcțional al acestei resurse și ansamblurile de organisme ce o populează.

Apa are și un rol modelator asupra peisajului prin modificarea reliefului precum și prin modelarea distribuției ecosistemelor. Acest rol este poate mai evident în cazul inundațiilor cu a căror manifestare societatea umană nu a găsit încă un echilibru.

1.2. VALORI SOCIALE, ECONOMICE ȘI ECOLOGICE ALE RESURSELOR DE APĂ

Ecosistemele acvatice fac parte atât din structura Capitalului Natural (ecosisteme naturale și semi-naturale) cât și din structura Sistemelor Socio Economice (ecosisteme antropizate / construite).

Ecosistemele acvatice naturale au ca principal rol susținerea vieții în timp ce ecosistemele acvatice modificate și cele construite au ca principal rol susținerea activității populației umane.

Figură 2 Capitalul Natural ca temelie a dezvoltării Sistemelor Socio-Economice

Ecosistemele acvatice sunt generatoare de bunuri și servicii. O clasificare generală a serviciilor furnizate este prezentată în figura de mai jos.

	Servicii de aprovizionare:
	• Hrană
	• Apă
	• Lemn
	• Combustibil
	Servicii de reglare:
Servicii de suport:	• Stabilizarea climatului
• Circuitul nutrienților	• Controlul inundațiilor (stocare și retenție)
• Sol	• Retenția substanțelor nutritive
• Producători primari	• Procesarea (detoxifierea) apei
	Servicii socio-culturale:
	• Patrimoniul spiritual, religios și cultural
	• Învățământ
	• Recreere și ecoturism
	• Peisagistică și agrement

Figură 3 Servicii generate de ecosistemele acvatice

Bunurile și serviciile pot fi interpretate și ca valori, clasificate în mod convențional ca: valori economice (directe și indirecte), valori sociale și valori ecologice sau naturale ("de mediu").

În ce privește valoarea economică, aceasta poate fi clasificată în:

- **valoare economică directă**¹ atribuită resurselor considerate ca și bunuri sau servicii ce aduc beneficii măsurabile, cuantificabile, ce pot fi diferențiate în valori utilizate pentru consum (bunuri consumate local) și valori de producție (vândute pe piață). Valori ale resursei de apă utilizate pentru consum pot fi considerate, de exemplu, capacitatea apei de transport a lemnului (bușteni) în zona montană, rol de suport pentru habitate de floră (stuf, zăvoaie de luncă, alge) și faună (pești, moluște, crustacee) cu valoare economică importantă, sursă de apă utilizată pentru potabilizare. Valorile de producție sunt reprezentate de capacitatea de transport a apei pentru activități de navigație, contribuție în domeniul pisciculturii (atât pentru circulația apei în bazinele piscicole cât și prin utilizarea lacurilor de acumulare pentru creșterea și valorificarea peștilor), capacitatea de producere a hidroenergiei și contribuție la producerea energiei nucleare prin rolul de termoreglare, surse de materiale regenerabile (nisip, pietriș), sursă de apă potabilă pentru industria alimentară, sursă de apă pentru alte industrii, irigații, rolul lacurilor de acumulare în caz de secete și pentru atenuarea viiturilor.
- **valori economice indirecte** - atribuite resurselor care au sau nu valoare economică directă, pot include de exemplu

valori economice neconsumabile – se referă la valori care pot genera beneficii economice dar fără a utiliza/prelucra în mod direct resursa (ex. relații între specii, valoarea estetică a peisajului sau a unei specii ce se poate valorifica prin recreere, sau etc.), valoarea estetică atât a peisajului natural creat de resursele de apă (râuri, lacuri, zona costieră) cât și a celui antropocentric rezultat în urma construirii barajelor de acumulare (lacuri sau salbe de lacuri de acumulare), capacitatea de autopepurare (inclusiv zonele umede) cu rol important atât pentru resursele acvatice cât și pentru captările de apă destinate potabilizării, lacurile de acumulare, luncile inundabile și zonele umede sunt importante habitate pentru speciile sălbatice.

Valoarea socială se referă la atribute ce fac ca resursa să genereze beneficii pentru societate, beneficii ce nu pot fi întotdeauna cuantificate în totalitate. În această categorie intră de exemplu:

- **valoarea educativă** (de exemplu ariile protejate au de obicei valoare educativă ridicată, constituind "săli de clasă" pentru studierea naturii), prin conștientizare rolului important al apei în viața oamenilor și în mediul înconjurător. În acest sens, sunt desfășurate activități educative cu prilejul Zilei Mondiale a Apei (22 martie), Zilei Dunării (29 iunie), Zilei Internaționale a Mării Negre (31 octombrie), Let's Do It, Danube!
- **valoarea culturală**, care descrie importanța atribuită în cultura națională sau locală. Râurile importante au constituit repere de delimitare a graniței naționale (Prut, Dunărea, Tisa), locuri de luptă cu popoare cucerite (Milcov) sau sursă de inspirație pentru poeți, scriitori (Geo Bogza - Cartea Oltului)
- **valoarea spirituală** (specia sau locul generează emoții,

1) R.B. Primack, M. Pătroescu, L. Rozyłowicz, C. Ioja – Conservarea diversității biologice, Editura Tehnică, București, 2002.

sentimente, răspunsuri din partea membrilor societății ce pot fi la rândul lor valorificate indirect)². Cursurile de apă, cu luncile și terasele lor, au constituit de-a lungul timpului axe pentru stabilirea așezărilor umane constituind sursă de apă și hrană. Aici s-au dezvoltat și s-au păstrat tradiții și obiceiuri specifice (sfințirea podurilor și a podețelor peste ape, udarea fetelor), activități tradiționale (morărit, vâtelnițe, pescuit, utilizarea stufului la acoperișul caselor).

- **valorile economice** indirecte consumabile, cum ar fi în cazul speciilor care pot aduce un beneficiu comunității locale, chiar dacă nu constituie materie primă pentru economie sau nu se valorifică pe piață, de exemplu plantele medicinale de pe malurile râurilor (săpunarița) sau fructele de pădure și ciupercile utilizate pentru consumul propriu al localnicilor, nuiile de salcie folosite la gardurile din gospodărie sau împletirea diverselor obiecte necesare.

Valoarea ecologică se referă la importanța pentru menținerea echilibrului natural, importanța pentru speciile de floră și faună, pentru procesele naturale.

Este important să se înțeleagă faptul că până la urmă toate valorile atribuite unei resurse pot fi integrate în categoria valorilor economice indirecte, întrucât fiecare atribut descris ca și valoare socială sau naturală are impact asupra mediului nostru de viață, generând beneficii măsurabile sau nu și impunând adesea investiții atunci când aceste valori dispar sau nu sunt evaluate și utilizate eficient.

În prezent resursele naturale sunt "judecate" în principal după valoarea lor economică directă. Valoarea socială (inclusiv cea existențială)³ și cea naturală, care contribuie la menținerea echilibrului natural sunt arareori analizate și scoase în evidență. Pentru a analiza și demonstra importanța pentru dezvoltare durabilă a unei resurse naturale este foarte important să se cunoască și să se promoveze nu numai valorile care transformă resursa în bunuri sau servicii cuantificabile economic sau din punct de vedere al contribuției sociale, dar și valorile naturale intrinseci, greu de cuantificat, dar extrem de importante pentru menținerea vieții și pentru societate. Valorile intrinseci (neconsumabile și existențiale) sunt cele care contribuie în mod esențial la menținerea echilibrului ecologic, a naturii ca bază a vieții, având uneori și o dimensiune culturală importantă.

În mod curent resursele naturale sunt privite și gestionate doar din perspectiva valorificării economice directe. Însă în ariile protejate aceste resurse naturale sunt preponderent gestionate din perspectiva valorii lor intrinseci, nemăsurabile, greu de cuantificat prin indicatori economici sau sociali. În acest caz se accentuează importanța speciilor și habitatelor pentru menținerea naturii, a mediului de viață, a serviciilor ecologice de care beneficiem și care sunt indispensabile, intrând astfel în categoria valorilor economice indirecte.

Resursele de apă și resursele acvatice au fost și sunt încă resurse pentru societate indiferent de regiune, având o valoare economică directă prin utilizarea apei pentru băut, agricultură, transport, obținerea de energie, chiar morărit în secolele trecute și a faunei acvatice ca hrană sau troc. Pe lângă aspecte comerciale, în anumite perioade ale istoriei, apa a constituit un element cu puternic caracter social/geopolitic, fiind un important reper de delimitare a granițelor țării sau a regiunilor, mărturie fiind Dunărea, Prutul, Tisa sau Oltul și Crișurile. De multe ori, poeții naționali au elogiat frumusețea văilor și râurilor iar pescuitul încă este o activitate tradițională cu vechime în anumite zone ale țării.

2) Vezi nota 1

3) Contribuie la menținerea vieții

Apele reprezintă o sursă naturală regenerabilă, vulnerabilă și limitată, element indispensabil pentru viață și pentru societate, materie primă pentru activități productive, sursă de energie și cale de transport, factor determinant în menținerea echilibrului ecologic. Apa nu este un produs comercial oarecare, ci este un patrimoniu natural care trebuie protejat, tratat și apărat ca atare.

Atunci când vorbim despre importanța apei pe cele trei planuri ale dezvoltării durabile: social, economic și de mediu, totul s-ar rezuma la ceva foarte sintetic, și anume APA stă la baza VIEȚII. Ea este o resursă crucială pentru umanitate, generând și sprijinind creșterea economică și prosperitatea. De asemenea, apa este esențială pentru ecosistemele naturale și pentru reglarea climei.

Apele fac parte din domeniul public al statului.(conform Legii apelor, nr. 107/1996 cu toate modificările și completările ulterioare)

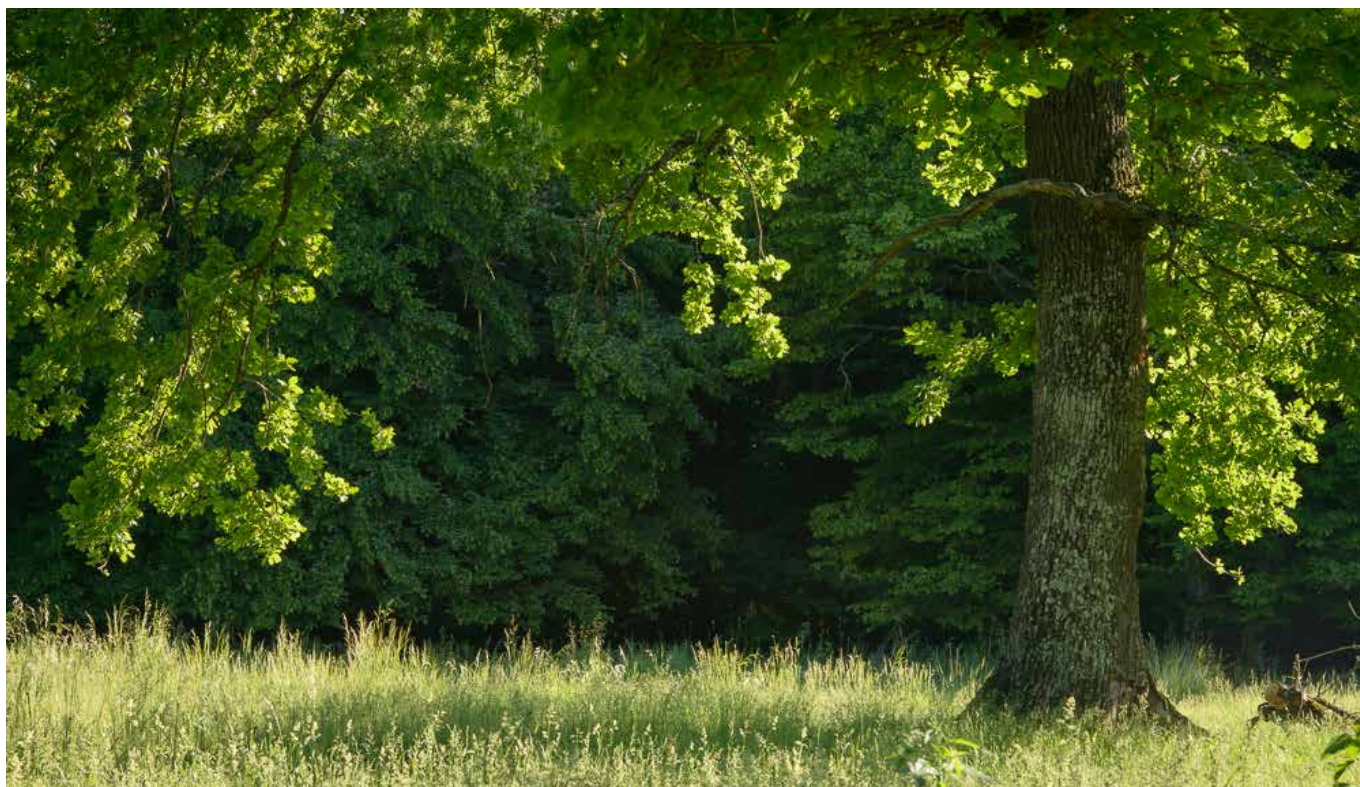
Tabel 1 Valori ale apei și ale resurselor acvatice

Resursa	Valoarea economică	Valoarea socială	Valoarea ecologică
Ape de suprafață	Alimentare cu apă (uz casnic, industrial, agricol) Hydroenergie Navigație	Valoare spirituală Identitate culturala Recreere Educatie Științific Valoare peisagistică	Esențiale pentru menținerea vieții (pentru toate speciile) Asigură mediul de viață (habitate, ecosisteme) pentru specii acvatice și semiacvatice Funcție mediogenă: reglare a circuitului hidrologic, reglarea climatului Epurare naturală a apelor reziduale
Ape subterane	Alimentare cu apă (uz casnic, industrial) Agricultură (apele freatice de suprafață contribuie la creșterea și dezvoltarea culturilor agricole)	Recreere (izbucuri, relief carstic) Valoare științifică Valoare peisagistică (relieful carstic)	Interdependență cu habitate (tipuri de habitate dependente de apele freatice) Funcție mediogenă: reglare a circuitului hidrologic Asigură mediul de viață (habitate, ecosisteme) pentru anumite specii

Resursa	Valoarea economică	Valoarea socială	Valoarea ecologică
Stuf	Prelucrare stuf (industrie celuloza si hartie) Valorificarea carbonului stocat	Material de constructie traditional, hrana animale	Microclimat, purificare apa, Habitat pentru faună, Funcție mediogenă: reglarea circuitului hidrologic, reglarea climatului, Filtru pentru poluanți de pe terenurile riverine, Stocarea carbonului, Retenție aluviuni
Zona umeda	Oportunitati pentru dezvoltarea turismului (Valoare recreativa) Oportunitati pentru definirea/identificare de potentiale Plati pentru Servicii de Ecosistem (PES) Agricultură – orezării Acvacultură	Valoare recreativa pentru comunitate; Valoare spirituala/ culturala Valoare stiintifica, educationala Plante medicinale Atenuare viituri Retenție aluviuni	Microclimat, purificare apa, Habitat pentru faună, Retentie aluviuni Funcție mediogenă: reglarea circuitului hidrologic, reglarea climatului Filtru pentru poluanți de pe terenurile riverane Stocarea carbonului
Turbărie	Turbă- Resursa pentru grădinarit (Cavnic si Izvoare-Maramures) Agricultură / horticultură îmbunătă-țește structura solului, Combustibil,	Turism/ recreere Sursă de energie traditională	Stocare carbon, Habitat specii Menținerea biodiversității
Pești, crustacee și moluște	Sursă de hrană, Acvacultură Piscicultură Pescuit sportiv	Valoare recreativă Hrana pentru localnici	Menținerea biodiversității; Menținerea capacității de autoreglare a ecosistemelor acvatice (funcție critică pentru circuitul materiei și energiei în
Agregate naturale (pietriș și nisip din albia minoră și majoră)	Material de construcții	Recreativ – plajă, zone favorabile activităților de recreere	Substratul bazinului acvatic - habitat pentru pești, nevertebrate, alge "filtru" pentru nutrienți și poluanți
Vegetația ripariană lemnoasă	Lemn pentru diverse utilizări Fascine (pentru consolidarea malurilor) Valorificarea carbonului stocat	Lemn de foc si constructii pentru populatia locala; Furnizare de materie prima pentru mestesuguri (impletitori derachita)	Habitat pentru fauna sălbatică Coridor ecologic Funcție mediogenă: reglarea circuitului hidrologic, reglarea climatului Consolidarea malurilor Filtru pentru poluanți de pe terenurile riverane Stocarea carbonului in situ;

1.3. AMENINȚĂRI LA ADRESA RESURSELOR DEAPĂ

Ajutată de nivelul dezvoltării tehnice, omenirea a creat o mare presiune asupra rezervelor naturale ale planetei, acestea fiind exploatate excesiv, uneori aproape până la epuizare. Această presiune este resimțită cu atât mai pregnant cu cât dezvoltarea economică este mai accelerată și cu cât expansiunea demografică este mai accentuată.

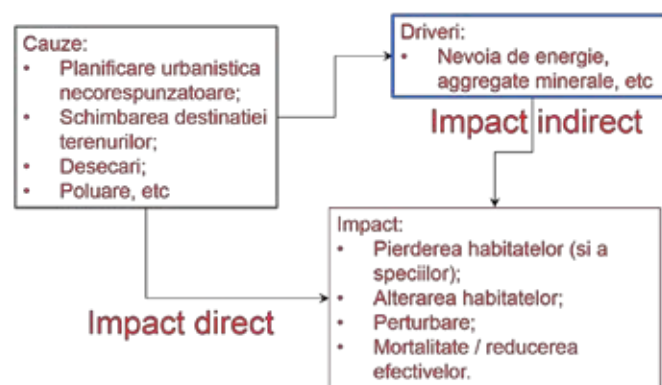
Efectele negative asupra ecosistemelor naturale nu au întârziat să apară, primele semnale fiind date de dispariția în anumite zone a unor specii sensibile la schimbările de habitat. Ca urmare, declinul diversității biologice este folosit ca principal semnal de alarmă și principal motiv de solicitare a evaluării impactului unor proiecte de dezvoltare în zonele în care ecosistemele prezintă încă o stare bună de dezvoltare, așa numita „stare naturală” (Stăncioiu, 2008).

Presiunile apar/există ca urmare a acțiunilor umane sau a fenomenelor naturale extreme din trecut sau care au loc în prezent și afectează în mod cumulat (efectul mai multor acțiuni și/sau fenomene) sau separat viabilitatea pe termen lung sau mediu a resursei.

Principalele presiuni și amenințări sunt:

- Extinderea urbanizării;
- Prelevarea dedebite;
- Exploatarea minerelelor non-energetice;
- Poluarea punctiforma și difuza;
- Exploatarea resurselor biologice;
- Introducerea speciilor exotice;
- Producerea de energie;
- Dezvoltarea infrastructurii de transport;
- Întreruperea conectivității longitudinale silaterale;
- Managementul deșeurilor;
- Seceta;
- Dispariția practicilor de management tradiționale.

Impactul asupra resurselor de apă poate fi direct sau indirect. Formele indirecte de impact sunt adesea mai greu de identificat și cuantificat.

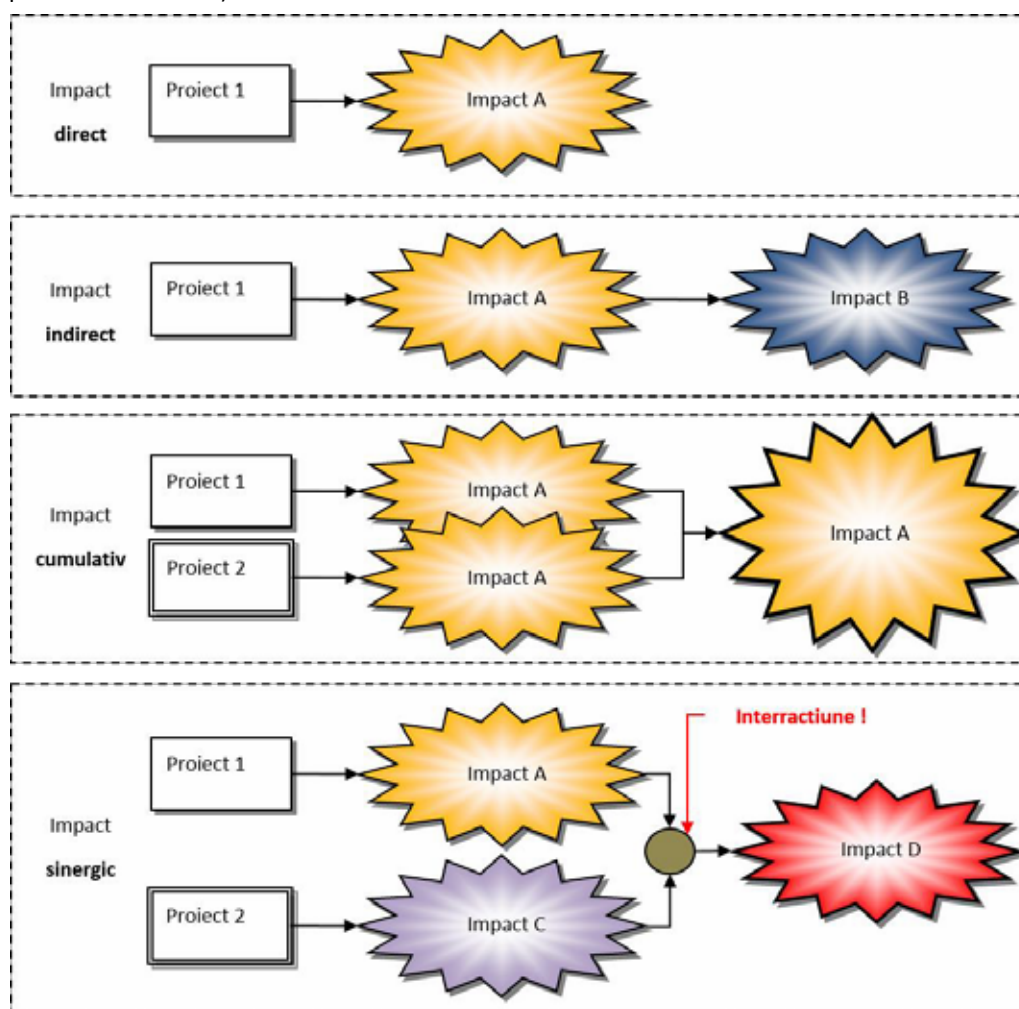
Figură 4 Impact direct și indirect asupra ecosistemelor acvatice

Importanță în identificarea amenințărilor și evaluarea efectelor lor o au și:

- Formele de impact la distanță (ex: bararea cursului unui râu poate produce efecte la distanțe de zeci de kilometri asupra populațiilor unor speciimigratoare);
- Impactul pe termen lung (ex: acumularea de poluanți în substrat urmată după un timp de eliberarea lor bruscă în masa apei);
- Formele de impact cumulativ (ex: prelevarea de debite semnificative din corpurile de apă ce poate avea alături de managementul forestier sau modificările climatice efecte

cumulate asupra florei saufaunei).

Figură 5 Forme de impact sub care pot fi afectate resursele de apă

Pierderile, pagubele, modificările induse de amenințări pot fi identificate și cuantificate. Este recomandată evaluarea monetară a impacturilor și considerarea acestor valori în analizele cost – beneficiu pe baza căreia se iau deciziile de promovare a proiectelor (generatoare de amenințări).

Amenințările generează pierderi întregului spectru de valori (ecologice, economice și sociale) ale resurselor de apă.

Având în vedere multiplele amenințări la adresa valorii apelor, respectiv cauzele ce stau la baza acestora, devine evident faptul că managementul resurselor de apă și acvatice este un domeniu influențat de numeroase alte sectoare și depinde de mai mulți factori interesați, ceea ce impune acordarea unei atenții sporite implicării acestora.

Capitolul 2. Elemente de planificare strategică în managementul resurselor de apă

Managementul apei și resurselor acvatice sau gospodărirea apelor se referă la gestionarea apelor și a tuturor resurselor acvatice într-o manieră benefică atât pentru mediu cât și pentru societate prin aplicarea cunoștințelor bazate pe rezultate științifice și experiența locală. Această abordare este mult mai cuprinzătoare deoarece include un spectru mai larg de obiective și posibilități.

Ecosistemele acvatice continentale furnizează sistemului socio-economic umane resurse (apa - bioresursa fundamentală, resurse minerale, resurse biologice) și servicii (reglarea climatului, absorbția rezidurilor activităților umane prin procesele de epurare naturală, generarea de energie electrică, etc).

Productivitatea sistemelor agricole și zootehnice depinde în mod esențial de cantitatea și calitatea resurselor de apă disponibile. Procesele de autoreglare ale sistemelor acvatice continentale condiționează capacitatea de păstrare a calității și cantității resurselor de apă, condiție esențială pentru conservarea potențialului bioproductiv al sistemelor agrozootehnice și agrosilvice.

În condițiile încălzirii globale, gestionarea durabilă a resurselor de apă, păstrarea capacității de autoreglare și suport a ecosistemelor acvatice este imperioasă. De aceea foruri mondiale precum FAO, Banca Mondială, UNDP Programul Națiunilor Unite pentru Mediu și Dezvoltare susțin programe de cercetare în domeniu, care să fundamenteze politicile și strategiile de dezvoltare socio-economică în sensul utilizării durabile a resurselor și serviciilor ecosistemelor apelor curgătoare.

Întrucât măsurile de management realizate de gestionarii resurselor de apă influențează în mod direct starea speciilor de interes pentru conservare (inclusiv a speciilor de interes comunitar), este foarte important ca gestionarii să cunoască cerințele minime de management ale acestor specii, stabilite pe baza cerințelor ecologice.

În cazul siturilor Natura 2000, a ariilor protejate în general (fie că este vorba de situri Natura 2000 sau parcuri naturale, parcuri naționale sau rezervații) administratorii trebuie să se asigure că există o coordonare eficientă între măsurile de management stabilite pentru diferitele ecosisteme, habitate și specii, preluând rolul de facilitatori pentru a asigura colaborarea între gestionarii diferitelor resurse, cu scopul asigurării menținerii acestor resurse și a biodiversității în condiții optime.

2.1. ROLUL SITURILOR NATURA 2000 ÎN CONSERVAREA BIODIVERSITĂȚII ȘI VALORIFICAREA DURABILĂ A RESURSELOR DE APĂ DIN ROMÂNIA

Rețeaua Natura 2000 are rol de protecție a speciilor și habitatelor de pe teritoriul Uniunii Europene. Siturile Natura 2000 reprezintă un instrument de dezvoltare durabilă, simplist spus ecuația de egalitate dintre beneficiu economic socio-economic și conservarea resurselor naturale.

Ariile naturale protejate (ecosisteme), implicit și siturile Natura 2000, pe lângă valori naturale ca specii și habitate ne oferă și alte servicii-beneficii⁴ (denumite generic serviciile ecosistemelor) cum ar fi:

- Serviciile de aprovizionare: furnizează bunurile înseși, cum ar fi hrana, alimentele, fibrele, combustibilii, ierburi aromatice și plantele medicinale, resursele genetice și apotabile.
- Serviciile de reglare: controlează clima și precipitațiile pluviale, apa (de exemplu inundațiile) solul (alunecările de teren, eroziunea), deșeurile și răspândirea bolilor, sechestrarea și stocarea de CO₂.
- Serviciile culturale: se referă la frumusețea, inspirația și recreerea care contribuie la bunăstarea noastră spirituală.
- Serviciile de asistență: includ formarea solului, fotosinteza

și ciclul substanțelor nutritive, aflate la baza creșterii și a producției.

De exemplu, ecosistemele sănătoase de apă dulce asigură apă curată și contribuie la îndepărtarea poluanților din zonele rurale înconjurătoare. Zonele umede intacte acționează ca zone-tampon naturale, oferind protecție împotriva inundațiilor și absorbind excesul de apă pluvială. Turbăriile contribuie la fixarea și stocarea dioxidului de carbon, cauza principală a schimbărilor climatice, în timp ce pădurile îmbunătățesc calitatea aerului și solului.

În plus, Natura 2000 contribuie la conservarea polenizatorilor naturali, a valorilor peisagistice și de agrement, precum și la susținerea turismului și a activităților recreative. Oferind spații de relaxare atrăgătoare, rețeaua asigură oportunități vaste pentru activitățile economice bazate pe aceste resurse naturale prețioase.

Susținerea unor ecosisteme sănătoase și funcționale în cadrul zonelor protejate poate duce la creșterea nu numai a gamei de servicii asigurate de acestea, ci și a capacității ecosistemelor de a rezista și de a se adapta la dezastre și perturbări naturale (de exemplu schimbările climatice) și dincolo de nivelul sitului.⁵

În România regăsim o varietate mare de habitate acvatice cu

4) http://ec.europa.eu/environment/pubs/pdf/factsheets/Eco-systems%20goods%20and%20Services/Ecosystem_RO.pdf

5) <http://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/factsheets/economic/ro.pdf>

valoare conservativă declarate situri Natura 2000. Printre ele se numără:

- Delta Dunării⁶ – unica deltă din lume desemnată Rezervație a Biosferei, zonă umedă de importanță internațională, aflată pe Lista Patrimoniului Mondial Cultural și Natural UNESCO adăpostește 30 de tipuri de ecosisteme și 7405 specii și se suprapune peste 4 situri Natura 2000: Delta Dunării ROSCI0065, Delta Dunării – zona marină ROSCI0066, Delta Dunării și Complexul Razim-Sinoie ROSPA0031, Marea Neagră ROSPA0076.
- Delta aduce, pe lângă izvorul de bogății naturale și un extraordinar potențial cultural, etnic, spiritual dar și economic (resursă piscicolă, materiale de construcții, soluri fertile pentru agricultură, etc).
- Parcul Natural Porțile de Fier⁷ – aflat pe senalul navigabil al Dunării, este principalul coridor de legătură între Câmpia Panonică și Câmpia Română. Aici s-a constituit o arie propice pentru întemeierea așezărilor umane, ostroavele și bazinele formate la gurile de vărsare ale afluenților Dunării, oferind condiții deosebit de favorabile pentru așezarea vetrelor de sat. Activitățile economice specifice Parcului Natural Porțile de Fier au fost încă din perioada romană agricultura, exploatarea lemnului și mineritul (mine de cupru). Bogăția foarte mare în specii de plante-1668 taxoni vegetali și animale-5205 taxoni au făcut ca pe teritoriul Parcului să se desemneze două arii de protecție specială avifaunistică: ROSPA0026 Cursul Dunării- Bazias-Portile

de Fier, ROSPA0080 Munții Almajului-Locveși un Sit de Importanță Comunitară, ROSCI0206 Portile de Fier

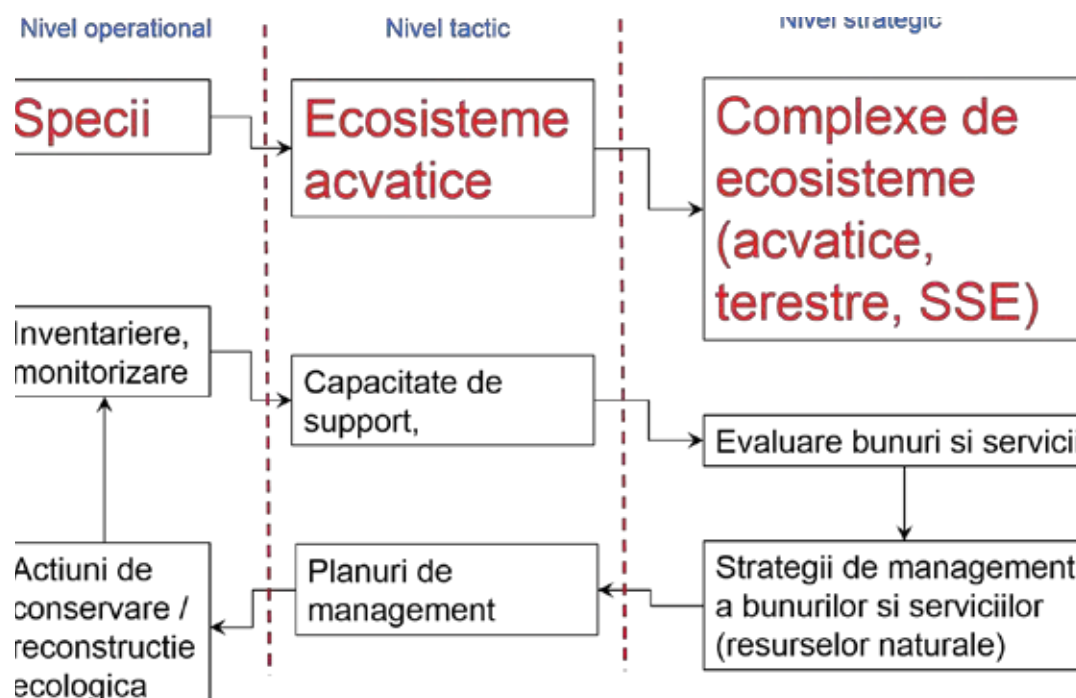
- Parcul Natural Balta Mică a Brăilei⁸ - zonă umedă de interes internațional (sit RAMSAR), este ultimul vestigiu rămas în regim natural de inundație pe cursul inferior al Dunării, după desecarea fostei Delte Interioare (Balta Brăilei și Balta Ialomiței), care conservă în prezent complexe de ecosisteme acvatice și terestre într-o formă apropiată de cea inițială.

În cazul ariilor protejate (fie că este vorba de situri Natura 2000 sau parcuri naturale, parcuri naționale sau rezervații) administratorii trebuie să asigure o coordonare eficientă între măsurile de management stabilite pentru diferitele ecosisteme, habitate și specii, având rolul de facilitatori pentru a asigura colaborarea între gestionarii diferitelor resurse, cu scopul asigurării menținerii biodiversității în condiții optime.

6) <http://www.ddbra.ro/rezervatia/delta-dunarii/prezentare-generală>

7) <http://www.portiledefier.ro/index.html>

8) http://www.bmb.ro/index_files/Page266.htm

Figură 6. Planificarea strategică în managementul resurselor acvatice

2.2. IMPLICAREA FACTORILOR INTERESAȚI

Prin factori interesați se înțelege toate categoriile de factori care la un moment dat pot fi afectați de modul în care se aplică managementul apelor și al resurselor acvatice.

Implicarea factorilor interesați⁹ în procesul de management al apei și resurselor acvatice reprezintă un concept nou, dar de importanță esențială pentru dezvoltarea corespunzătoare a sectorului.

Caracterul special al sectorului dat de faptul că resursa gestionată are rol extrem de important în menținerea echilibrului ecologic, combinat cu contextul în care gestionarii corpurilor de ape și a altor resurse naturale, precum și managerii altor sectoare sunt sau pot fi afectați de calitatea resurselor de apă, impune transformarea managementului într-unul de tip participativ.

Chiar dacă factorii interesați nu sunt implicați (prin reprezentanții lor) în toate etapele procesului de planificare sau de implementare a unei soluții, în lipsa organizării unor dezbateri sau consultări există o probabilitate ridicată ca suportul

acestora pe termen lung să fie minim sau chiar nul, ceea ce poate face ca procesul de planificare și implementare, după caz, să fie inutil și să aibă eficiență redusă.

Participarea factorilor interesați este justificată și recomandată prin prisma mai multor considerente¹⁰:

1. De asigurare a transparenței prin informarea publicului în mod corect și accesibilizarea informațiilor și cunoștințelor disponibile;
2. De garantare a unui proces democratic de luare a deciziilor, în conformitate cu drepturile fundamentale ale omului (ex. drepturile de proprietate);
3. De integrare a cunoștințelor și resurselor de care dispun factorii interesați (ex. actori instituționali sau non-instituționali) în procesul management al domeniului, pentru a-l face mai eficient;
4. De dezvoltare a unui mediu social favorabil pentru AP, prin echilibrarea intereselor divergente și prin evitarea, ameliorarea sau reducerea conflictelor.

Avantajele vor fi însă evidente doar în măsura în care procesul de participare a factorilor interesați se realizează în baza unui plan bine definit, construit pe analiza factorilor interesați, în

10) Adaptat din Ioniță, A., Stanciu, E., Manual pentru management participativ – ghid pentru creșterea participării factorilor interesați în managementul ariilor protejate din ecoregiunea carpatică, 2012

9) vezi Glosar de termeni

mod profesionist și onest, astfel încât să se construiască pe relație de încredere și colaborare reală între managerii apei și resurselor acvatice și factorii interesați. Trebuie de asemenea să se accepte faptul că participarea presupune alocarea de resurse suplimentare, în special de timp și de resurse umane, procesul decizional devenind mai anevoios.

Implicarea în dezbateri și în procesul de elaborare a unor strategii sau de implementare a unor proiecte a factorilor interesați are ca principale avantaje: (1) permite evitarea pe termen scurt și mediu a potențialelor conflicte; (2) asigură un transfer parțial al responsabilităților; (3) permite implicarea și altor entități și după caz atragerea de resurse în procesul de management.

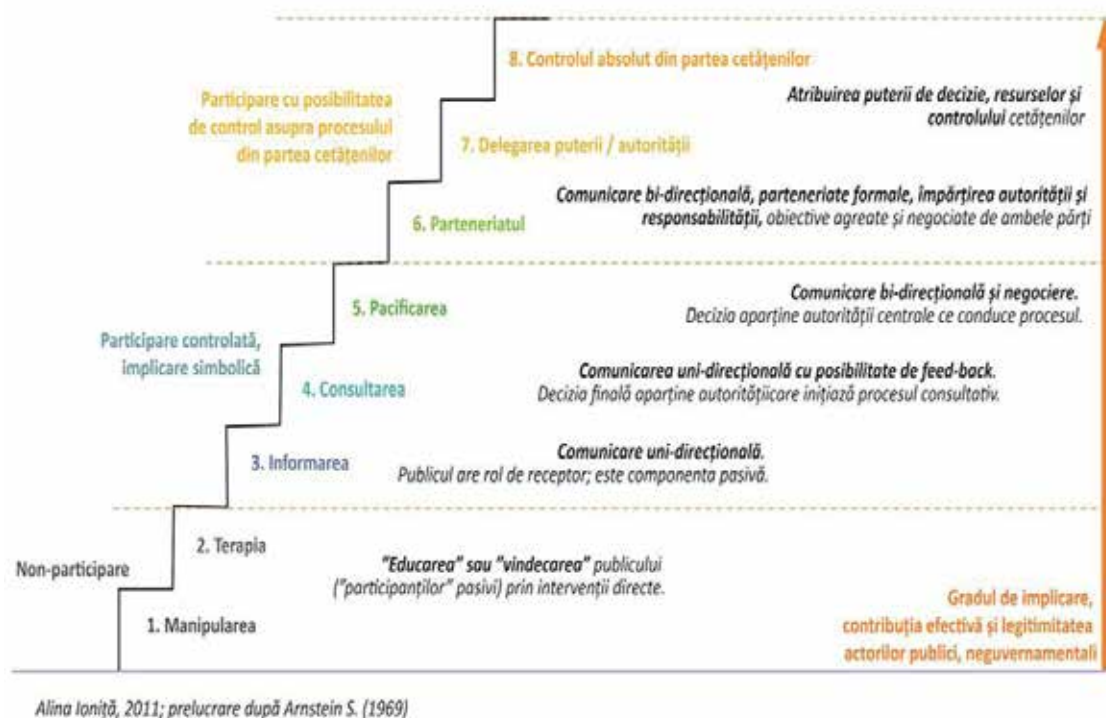
O etapă importantă în inițierea procesului participativ în planificare strategică o reprezintă identificarea și analiza factorilor interesați. Acest lucru trebuie realizat în detaliu de către fiecare entitate care coordonează procesul de planificare. Procesul trebuie să identifice rolul fiecărui factor interesat în planificare precum și în implementarea măsurilor/a proiectelor incluse în plan. De asemenea se identifică elementele care

pot motiva / co-interesa participarea factorilor interesați.

Un aspect critic al procesului este acela că identificarea și analiza factorilor implicați se realizează aplicat, identificând de preferință FIECARE FACTOR IMPLICAT și nu grupuri de factori.

Figură 7. Exemplul Senatorului Bernie Fowler (SUA) – observarea picioarelor în apă ca indicator privind gradul de poluare / refacere al râului

Figură 8 Niveluri de participare publică (implicarea factorilor interesați)

BIBLIOGRAFIE

- Borlea, Gh. F., 2003: Analiza instituțională privind sectorul forestier - politica și strategiile actuale pe plan internațional, Analele ICAS, Timișoara, 14p
- Borrini-Feyerabend, Grazia, (1996) Collaborative Management of Protected Areas: Tailoring the Approach to the Context, IUCN, Gland, Switzerland.
- Cătănoiu S., Chiricheș T., Drăgoi M., Nastasă L., Turtică M 2012: Management Forestier Responsabil, Brașov, 79 p
- Djurberg, H., Stenmark, P., Vollbrecht, G. 2004. IKEA's contribution to sustainable forest management. Ecological Bulletins, 99p
- Giurgiu, V. 2004, Gestionarea durabila a pădurilor, Editura Academiei Romane, Bucuresti, 320p Hunter, M., 1999. Maintaining Biodiversity în Forest Ecosystems, Cambridge University Press, 698p.
- Iorgu, O., și Turtică, M., 2008 : Certificarea FSC instrument și consecință a managementului forestier responsabil, Brașov, 68 p
- Jennings, S., Nussbaum, R., Judd, N., Evans, T. 2003. The High Conservation Value Forest Toolkit, 1st edition, Part I: Introduction. ProForest, Oxford, UK. 21 p
- Jennings S., 2002: BorNet International Conference on Biodiversity Conservation în Boreal Forests, Uppsala, Sweden, 64p
- Jones W, 2006: Life and European forests, Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg, 65p
- Koskela E., Ollikainen M., Pukkala T., 2006, Biodiversity policies în commercial boreal forests: Optimal design of subsidy and tax combinations, 995p
- Marega, Milena, Uratarič Nina (2011) Guidelines on Stakeholder Engagement in Preparation of Integrated Management Plans for Protected Areas, Regional Environmental Center for Central and Eastern Europe, Country Office, Ljubljana. Ljubljana.
- Rametsteiner, E. 2003: - 61. Session of the UNECE Timber Committee-Timber Committee Market Discussions 7-8 October
- Reed, Mark S. (2008) Stakeholder participation for environmental management: A literature review, Biological conservation, 141, p 2417-2431.
- Regia Autonomă a Pădurilor Romsilva R.A. Padurea Romana. The Romanian Forest, Editura Tehnica Agricola, 91p
- WWF Programul Dunăre Carpați România, 2011: Ghid Practic privind identificarea și managementul Pădurilor cu Valoare Ridică de Conservare, 119p
- WWF Programul Dunăre Carpați România, 2009: Ghid Practic privind identificarea și managementul Pădurilor cu Valoare Ridică de Conservare, 121p
- Thiry, E., 2007: Ghid metodologic pentru realizarea planurilor de management pentru siturile Natura 2000, Timișoara, 113p
- Wilcox David (1994) The Guide to Effective Participation, Delta Press, Brighton, UK.
- Wood, A., Stedman-Edwards, P., Mang, J., 2000: The root causes of biodiversity loss, Earthscan Publication, Londra, 399p
- Woodmark, 2012: Generic Standard and Checklist, Bristol, 108p
- Stanciu, E., și Florescu, F., 2009 : Ariile protejate din România, Noțiuni introductive, Brasov, 84p
- Stăncioiu, T., 2008: Silvicultura și doua concepte noi referitoare la conservarea biodiversității: PVRC și siturile N2000, Brașov, 90p.

